

In Nomine JEsu.

DISSERTATIONIS ACADEMICÆ

De

BOREA-FENNIA

PARS PRIOR,

Quam

Suffragante Ampl. Facul. Philos. In Regia Academia Aboensi,

Et

PRÆSIDE

*Amplissimo, Celeberrimoque Domino,***Mag. HENRICO HASSEL;**

Eloquent. Professore Reg. & Ord.

Fac. Phil. h. t. Decano Spectabili,

Loco horisqve solitis, die III. Cal. Maji

Anni Ch. MDCCXXXII,

*publici speciminis loco Aquis Bonisque examinandam
modeste exhibet*

S. R. M. Alumnus,

MATTHIAS HALLENIUS.*Borea-Fennio.***ABOÆ,**

Excud. Reg. Acad. Typ. Joh. Kiämpe.

Sacræ Regiæ
Regnique
Summe Fie
SENATO-

Celissimo & Excellentissimo Comiti & Domino,

DN. ARVIDO HORN,

Cancellariæ Regiæ PRÆSIDI, Academiæ Aboënsis
CANCELLARIO, Et Societatis Reg. Litt. PRÆ-

SIDI Illustri,
Mæcenati Summo.

Illustrisimo & Excellentissimo

DN. SAMUEL

Regii Regnique, qvod Aboë
Mæcenati

Vos, Celissimi Comites, Illusterrimus Baro, Fennia mo-
simam gratie Vestre aram etiam tantillus ego, non
am, rudi calamo delineatam, supplex depono. Felix ego,
bis, tanquam Numinibus patrie nostre, meisque tutelari-
bus quo meas in posterum favere gratiosissime dignemini. O-
quam
Tantorum

Servus
Matthias

Majestatis
Svethiae
dei VIRIS,
RIBUS
Celsissimo & Excellentissimo Comiti & Domino,
DN. GUST. BONDE,
Cancellariæ Regiæ Senatori Consiliario,
Mæcenati Summo.

Baroni & Domino,

MEISTERESEN,
est, Dicasterii PRÆSIDI,
Maximo,

stra singulares invenit & veneratur Patronos. Ad amplissime tremore religiose accedens, hanc nostram Borea-fennissimmo felicissimus, si bac qualiacunque libamina, qua vobis, consecrata devotissimus volo, suscipere, & me, fortunat autem indeinenter, ut vivatis, pigeatis, floreatis diutissime
Mæcenatum.

Devotissimus
Hallenius.

S:æ R:æ M:tis

Magnæ Fidei VIR ,

Reverendissime in Christo Pater ac Domine,

Dn. LAURENTI TAMMELIN ,

S.S. Theologiae Doctor Famigeratissime, Dicæceseos
Aboënsis Episcope Eminentissime, Regis ibidem A-
cademiæ PRO-CANCELLARIE Magnificentissime,

Consist. Ecclesiast. Præses Gravissime,
Mæcenas Magne.

Magnifice Domine Rectar,

Mag. JOHANNES HAARTMAN ,

Log. & Metaph. Profess. Celeberrime, Ecclesiarum in
Råndåmäki Antistes Dignissime. Consist. utriusque
Adsestor Dexterrime ,
Patrone Singularis.

Nobilissime & Consultissime Domine ,

D. OLAVE WALLENSTIerna ,

Regii Regnique Judicij, qvod Aboæ est, Adsestor
Gravissime ,

Nutritie Liberalissime, Patrone Incomparabilis.

Maxime Reverendi, Amorissimi & Celeberrimi

Reg. Acad. Aboëns. Singularium Facultatum

D. DOCTORES & PROFESSORES ,

Patroni & Promotores Certissimi, Propensissimi.

PRAEful & Antistes , tenui Spes magna clienti ,
Ausibus ignoscæ fronte patente meis.

Quas

Quas habet a prisco jam tempore Fennia laudes,
Hic videas lectas, susciciasque, precor.
Magnifico moderans Academica pulpita nutu,
Mitibus audacis perspicie scripta genis.
Nec non Excellens Adseffor, Magne Patrone,
Fortune tenuis Portus & Auxilium,
Te colo, Teque rogo jam prono poplite supplex,
Suscipe munera, que jam Tibi libat inops.
Æquum pro meritis Tibi possum reddere nunquam,
Hec humilis mentis, pignoris instar erunt.
Turba Professorum, Patres, veneranda Lycei
Gloria, qui nobis tot referatis opes,
Parcite, si quoddam peperit mea cannula monstrum,
Hoc liceat vestris condere nominibus.
Vela dabant cœptis, Tua gratia, Maxime Praeful,
Et pariter vester, Gens Celebrenda, favor,
Qui rabi permultos adfulsi jugiter annos,
Solamen musis auxiliumque tulit.
Nil potuit rursus gratum licet omine pectus,
Nil, nisi quod praesens vile resolvat opus.
Adspicite hoc Placidi, Mecenates, rogo supplex,
Vester qui semper percupio esse cliens

Humillimus

Matthias Hallenius.

Admodum Reverendis & Preclarissimis, Nobilissimo, Blasius
rimus Reverendis & Doctissimis, Spectabilibus
& pervaigilibus, Viris,

D.M.LAUR.SACCLINIO | D M.ALEX.KEPPLERO
Pastori in Wirmo, & ad- | Pastori in Ingo, & Viciniæ
jacentis Contractus Præ- | Præposito longe dignit-
posito longe meritissimo. | simo.

Dn. JOANNI SVAHN, | Dn. M. JOH. WANÆO,
Per Fenniam & Alandiam | Pastori in Örtivesi Vigil-
Camerario Spectatissimo. | lantissimo.

Dn NICOLAO TOLPO, | Dn. AND. MONSEEN,
Pastori in Cumo Lauda- | Prætori Territoriali in
tissimo. | Wirmo pervaiglii, Nutritio
suo olim Honoratissimo.

Dn. JOHANNI FORSS, | Dn. HENR. STRÖM/
Prætori Territoriali in Sa- | Prætori Territoriali in
tagunda inferiore Per- | Masso Spectabili.
vigili.

Patronis, Fautoribus & Amicis suis suspiciendis, dis-
sertatio emt banc qualcumque, pro favore singulari
& multis sibi presitis beneficiis, in observantia & debita
gratitudinis ob sidem dat & dedicat

Auctor & Respondens.

Eximie Dne Halleni.

LIcet sint plurimi, qui nobile antiquitatis studium fido suo enutriunt sinu; paucos tamen fuere, qui preclaras res gestas Fennorum & mortalitatis marcore liberare studuerunt: tanti vero silentii vix & ne vix quidem alia caussa esse potest, quam defectus monumentorum, que omnia cimmeriis sepulta tenebris desiderantur. Te autem, Eximie Dne Halleni, prorsus non illatas huic negotio admovisse manus presentem dissertationem testari existimaderim, in qua Historicos partium studio & affectuum lenociniis deditos, Te secutum esse nemo arguere potest. Ut igitur diu valeas & floreas, exoptat

Tui Studiosissimus

AUGUSTUS WALLENSTIERN A.

Herr Auctor och Respondens.

Går jag med undran sedt/ hur I med trågen möda/
Mied största flit lagt an/ at utur gldinskans öde
En del af Finland dra/jå har jag tänkt wid mig,
At innan slutet blir/ du lär väl ångra dig.

Har tänkt: et sådant wärk/ som han nu har fdr hånder/
Det lärer kostia på/ ty hwart hälst man sig wändar/
Så finnes ingen bok/ som något såja wet
Om Finlands ålder/ och om des omständighet.

Men mot förmordan all/ lär I ha något hittat/
Som utom detta wärk/ i mörkret hade sittat.
Dersföre önskar jag/ Ehr möda må bli lönt/
Och Edert hufvud snart/ med lagerkrantz befrönt!

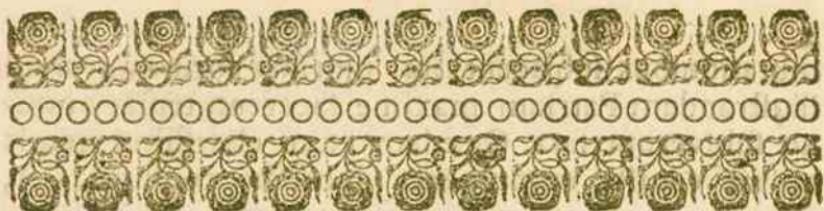
ULRIC WALLENSTIERN A.

Maan Niichen Muisto.

Mitä Mies Mynämäest MATTHI Maast Magogin
Matki/
Anda Awarast Ajun Aitast Awetus Autuas Arkis?
Tahdocks Tiet' Tåtå Thöt? Tåmå Tuttawa Tuimia
Tutki:
Tott' Tutki Tuimi/ Toimi Toden Taco Tårcfi.
Hän Heittäp' Helman/Helman Heittäp' Hjwåt Hercut.
Isoist Hänmaan Isist Julk' Juttele Jutut.
Ahkerat Ain' Asklet Astu Auringottomai Ajall.
Suo Suomell Sata Siunaust/ Suomen Suomile Suomall.
HALLENIUS Haluinen Haluis Hjwin Harjoiett'

Hartais/

Ain' Auran Academian Airan Ahkeras Ahjos
Loistele Lukian Luokasa/ Lahjoisa Lawioisa Loista:
Loistele Lawioisa Lahjoisa/ Luocasa Lukia Loista.
Etsile Edes Ennen Elânein Edun/ Eilâsen Elon.
Naurawan Nytun Nåyttä/ Nuotan Niwo Neuwon.
Iskethist' Isist' Idässist' Jalo latele latat.
Vandalein Vanan/ Vennein Vånnän/ Vinnein Vitne/
Selittå Suowan Suomen Sull' Suomen Seljå Sulha.
Natales Justos CONDIS, LAUs Salve Borea!
Venororum Rutilans Sertum MATERCULA Nectit.

PRÆFATIO.

Fennorum laudes & *bellica encomia obiter per-*
stringens, occasionem descriptionis Borea-fenniae &
methodum indicat.

Fennones quidem natalium (1), rerum bellicarum (2), literarum (3), ceterarumq; virtutum (4) sp; lendore & olim fuerunt & adhuc sunt nobilissimi : verum, quemadmodum omnia sub tole

A

(1) *vid. Vexionii Descr. Sv. l. 8. c^o 4. seq. Maxime Reverendi Dni. Doct. & Professoris Dan. Juslenii Dissert. de Abo aet. & nova. c. 3. §. 29. ejusdem Vindicia Fennorum c. 3. §. 14. idem testari videntur insignia Herorum cautibus portus Austro-fenn. Hangöudd/ antiquitus literato ordine insculpta, de quibus videatur Olaus Magnus l. 2. 23. & Vex. appendix ad l. 1.*

(2) *Conf. exempla & testimonia mox sequentia. (3) Maxime Reverendi & Amplissimi Dni. Doct. & Profess. Juslenii Abo aet. & n. c. 3. §. 29. & 30. conf ejusdem Vind. Fennorum c. 2. §. 12. & 15. & ea quæ a nobis in altera parte dicentur. (4) Vid. Olaus Magnus l. 4. 17. Vexion. l. 4. & immensa fere cetera autorum testimonia, in Max. Rev. Doct. & Prof. Juslenii Ab. p. & nov. c. 3. §. 37. & Vind. Fenn. c. 3. allata.*

mutationibus subjacent; ita plurima eorum, qvæ ad illustrandam Patriam maxime facerent, tristia omnino subiverunt fata. Quædam enim clarissimæ gentis nostræ vetusta monumenta incendio consumpta (5), alia vero hostium violentia intercepta & posteris subducta, irreparabili cum damno, desiderantur. Egit tamen altior vis cuncta gubernans, ne omnia Majorum nostrorum facta, cedro dignissima, æterna sepelirentur oblivione; sed quædam rerum Sveticarum scriptores suis operibus inseruerunt, nonnulla etiam exteri, quæ qvidem ipsis cognoscere licuit, quæque bellorum injuriis læsi sustinuerunt producere, leviter attigerunt. Duab⁹ Dissertationib⁹ eruditissimis, quarum altera, Aboa vetus & nova, altera (6), Vindiciæ Fennorum, inscribitur, variorum de gentis Fennicæ præstantia ac virtutibus testimonia collegit Maxime Reverendus & Celeb. Th. Doctor & Professor, Dn. Dan. Juslenius, Vir de patria nostra, & hac imprimis Academia, optime meritus; quorum nonnulla tantum pro ratione instituti, inde adduxisse sufficiat, & quidem de laude Fennonum bello comparata, ex C. 3, §. 21, hæc sequentia:

Fin.

(5) in Arce Custoensi, 1489. cum omnibus Fennicæ documentis, vid. Fen. Ajantieto.

(6) Hec oratioq; illius de convenientia linguarum Hebreæ & Graecæ cum Fennica, nec non Ms. Ep. Ab. Pauli Jusleen, & Anonymi Chronicon Finlandia, in Celeber. Nettelbladis Bibl. Sv. parte 1. inuenientur.

Finnonica imprimis hec parta à gente tropbae;
 Dum gens spectatrix cetera Martis erat-
 Finnōnum solitus risu contemnere robur,
 Quam bene Finnōnō turgidus ense cadit (7).

Item: stabant Finni, ut exili corpore, ita valido, compacto,
 inconcusso, vi atque animo, qui mille passus supra corpus emi-
 neret; qui ut mortem metuant, aut hostis caussa loco abe-
 ant, non magis exspectandum, quam ut elementa rerum vi-
 ribus humanis cedant (8), &c. Item: Finnōibus, inex-
 haustus hostes sternendi ardor, novum Haccapelorum (hæc
 ea pāl / id est, pro viribus cæde, feri, verbera,) pe-
 perit vocabulum, vocabulum, ad cuius auditum semper ex-
 inde Polonia contremuit, quodque postea Austriaci & sacri
 (si diis placet) fæderis defensores raro sine horrore, sape
 cum fine vita acceperunt (9). Item:

Tomento non Fennus eget, supraque caducum
 Fortune positus, non banc, ut cetera turba,
 Nec voto, securus adit. - - & post pauca:
 Non timuit gens Fenna necem, ceu turbine quodam
 Vecta per adversas sparsit se tota cohortes,
 Propositum factura mori, vel vincere dextra,
 In qua fata ferat (10).

Item: Finni Martis pulli (11), ad bellum non facti, sed na-

A 2 ti

(7) Narfius in poem. Miscell. (8) Heinsii paneg. ad G. fl.
 p. 25. (9) Benea. Skytte parent. in G. A. p. 19. (10) Pierii
 Winsemii panegyrical p. 39. (11) Dan. Achr. Epist. scrib. form.
 2.7.

ti esse videntur (12). Hinc septentrionales & Hyperboreos
bos terrores a Deo assertari credunt (exteris), ut pro alia
pena, quando & quibus usum facies, immittantur (13).
Et sexcenta ejusmodi, quæ tam in Aboë vetere &
nova, quam in Vindiciis Fennorum, magno depre-
henduntur numero; quæ ego subinde intuitus, non
mediocriter mihi gratulari incepi, quod natione Fen-
nus sim, & tanta Majorum gloria clarum natale ha-
beam solum. Qvare hoc animo agitanti, quomodo &
ego de patria aliquo modo bene mereri possem, obve-
nerunt tandem res patriæ & antiquitate & dignita-
te memorabiles, qvas, pro tenuis ingenii mei viribus,
rimari atque mirari proposui. Hanc autem viam,
quam calcandam elegi, multa præcipitia & saxa, qui-
bus obsita est, mihi, ingenii, facultatum, sub-
fidiorumque mensuram æstimenti, præclusissent fa-
cile, nisi spes in Deum, imbecillum robur, colloca-
ta, singularisque eorum, quos certissimos colo Pa-
tronos, gratia, nec non beneficia Academica me
torpentem jussissent aliquid potius, quam nihil cona-
ri. Borea-fenniæ itaque, cujus humile sum mem-
brum, adumbrationem qualemcumque (, accuratiore
ejusdescriptione, judicio limitioribus, & majori subsidiorum
supellestile instructis, derelicta & commendata,) suscep-
i, antiquitatem ejus & memorabilia, quæ vix in
punctis quibusque millesimis notata sunt, ex abstru-
sis.

(12) J. b. Frid. Pöpping. orb. illustr. l. 2. (13) Niceph. Greg.
Hist. Rom. l. 2.

3

sissimis latibus, industria, qua par fuit, eruta, ab interitu, pro modulo ingenii & facultatum, vindicaturus. Totum vero opusculum, ob amplitudinem, dignitatemque argumenti, in duas dispescui partes: quarum prior geographicā Borea-fenniae nostrae delineatione & historica antiquitatum ejus descriptione absolvetur: posterior vero Politiam antiquam & hodiernam, moresque Borea-fennorum leviter definiet. Constitui etiam aliquando, si Deo visum, & hoc meum conamen benigne exceptum fuerit, pro ingenii & facultatum tenuitate, inquirere & publici juris facere Deos Majorum nostrorum superos, medioxum & inferos, sacra, festa, Deas & virgines illarum sacerdotes, nec non tetras papalium dogmatum stipulas & putridas reliquias, sermone patrio in carmina redactas, aliasque ejus farinæ ineptias non paucas, quibus Majores nostri misere olim fuerant involuti.

CAP. PRIMUM.

- §. I. Circa situm & limites Borea-fennie late & stricte accepte designandos versatur.
§. II. De soli & maris hospitalitate agit.
§. III. Levissima urbium descriptione facta, topographia finem imponit.

§. I.

Fenniam stricte acceptam dividit amnis Aboëns. Aurajoki dictus, in septentrionalem sive Borealem & Australiem. Boreali Alandiam accenset
Nicol.

Nicol. Sanson (1), quam etiam olim Fenniae adhaesiss-
dicunt Ericus Upsaliensis (2), Paulinus Gothus (3), &
Petrus Vång (4). Borea-finlandia a nominato *Aura-*
sotis juxta sinum Bothnicum ad flumen rapidum, *Ry-*
rosföd / in septemtrionem protensa, utramque sata-
gundiam, *Wehmo* & *Mastso* / flumenque *Cumoëns*
juxta *Björnoburgum*, comprehendit (5). *Insigne illius est*
ursus erectus, dextro pede auratum tenens ensim; binis in solo
medio deaurato stellis ornatus (6). Illa autem Borea-fenniae
nostræ pars, quam adumbrandam elegimus, jacet
sub lat. gr. LXI, & aliquot m. longitud. vero, posito
meridiano primo per insulas Canarias, XXXVIII. gra-
du, trianguli ferme speciem referens, cuius unum cō-
stituat latus amnis *Aura* / qui in parochia *Pöytis*/
juxta pagum *Dripå* / manare incipiens, occasum bru-
malem versus, Aboa intersecta, mari Baltico se in-
sinuat. Alterum autem trianguli latus suo fistat mo-
do aliis quidam amnis, non procul a dictæ parochiæ
Pöytis pago *Ladwa* scaturiens, qui per lacum quen-
dam parochiæ *Eura* / *Pshå* *järvi* appellatum, & me-
diā parochiam *Euraäminne* in sinum Bothnicum se
exonerans, Borea-fenniam a Satagundia distinguit.
Et tertii denique lateris vices sustineat sinus maris
bal-

(1) in Mart. Zeill. descr. Sv. pag. 31. (2) Hist. Sv. l. 1. p.
m. 10. (3) l. 1. p. 60. (4) Hist. Eccl. l. 6. c. 19. §. 3. (5) Bur. de-
scr. Sv. p. m. 59. Paul. Gotb. l. 1. p. 92. Vex. l. 1. c. 24. (6)
Gori oram (quos Fennos fuisse infra monstrabimus,) princi-
pes in exteris terris militantes ac dominantes ursam in ve-
zillis habuisse tradit Methodius, in Olai Magni l. 2. c. 23. p.
m. 26.

Baltici Bothnicus. Alandia vero, ut a continentis remotior, imaginaria hac figura ægre admodum includitur.

§. II.

SAlubri Borea-fennones gaudent cœlo, aërisque temperie, adeo ut pestiferæ mephites aut putres exhalationes, si quas eructaret, ob borealium, subsolanorumque ventorum frequentiam, nihil damni illis adferre queant. Solum vero, quod colunt, non modo est irriguum, sed & fertile & luxuriosum: quippe quod, propitio Numine, suos incolas agrorum proventu (7), non tantum ad ipsorum necessitatem, sed &, præcipue in continenti, ad exportandum Holmiensibus, vel aliis quibuscumque, abunde beat. Silvam cæduam ad domos, ædificia, naves & varii generiis vasa construenda & conficienda large Borea-fennia nostra suppeditat. Pratis gaudet herbi feris, lætissimisq; pascuis in maris in primis, amnium & lacuum litoribus, & alibi in nucetis ac nemoribus. Ferrarum, avium, limpidissimorum fontium, juniperorum & baccarum varietate & copia habitatores reficit & delecat. Mare insuper, piscinæ & amnes multipli-
cem sapidissimorum piscium abundantiam, nec non phocarum & lutrarum copiam subministrant. Hæc soli hospitalitas, ceteræque commoditates egregiæ non tantum tres urbes, Gratiævallem nimirum, Neo-

(7) Paucis exceptis, qui vel parvos habent agros, vel nulos, sed ex solius maris muneribus vivunt & necessaria sibi comparant.

stadium & Raumo, non ita magno spatio distantes, fuscitarunt; sed & effecerunt, ut ruri in quibusdam commodioribus locis vicenaria, tricenaria, immo & fere centenaria, ut prope Templum Virmoënsium, uno in agro nata sit vicinitas. Magnatum palatia & Nobilium prædia, affabre exstructa, & viridariis, hortisque quasi circumsepta, passim obveniunt. Inter illa vero eminent prædia regia, in Alandia, Castelholm (8), Grels by & Haga / & amœnitate locorum & proventuum ubertate præstantissima. Omnes autem tam superioris quam inferioris fortis Borea-fenni, quantum fieri potuit, in littoribus, piscium, aviumque variis instrumentis captandarum & molarum aquatilium (9) collocandarum gratia, suas olim sedes desigendas curavere.

§. III.

Urbes vero nostræ (10) Raumo, Gratiæ-vallis & Neostadium non tam amplæ, quam amœnæ, nec tam externa structuræ superbia & ædificiorum altitudine, quam interna elegantia, & invehendorum, evehendorumque mercimoniorum aptio (8) ad hanc jacet arce Castelholme, quæ, ut olim celebris & quasi Finlandia archivam, bodie ruine proxima est.

(11) in parochia Wirmo, præter alatas molas, quæ in collibus superbunt, ultra LXX. molas aquatiles esse certum est. Unde terram nostram satis superque riguam esse quisque videret. (10) Occidentalis Aboë pars etiam ad Borea-fenniam pertinet.

ptitudine clarent. Suo templo lapideo (11), Curiæ, Schola, portubus, foro, plateis lapidibus stratis, insulis & agris suburbanis (, excepta Gratia-valle, quæ agris destituitur, singulæ gaudent. Ce-teræ topographiam Borea-fenniæ concernentia, quæ heic adduci & debuissent & potuissent, bona Le-ctoris venia, consulto præterimus, ad pertexen-das res majoris momenti, omni festinatione, pro-
perantes.

(11) *Vetere Raumœnſium templo desolato, civium usui
bodie inservit templum vetus monasteriale; in cuius sacra-
rio pallium quoddam monachorum, artificiosa textura memo-
rabile adhuc reservatur.*

CAP. II. HISTORICUM.

- §. I, Communia & singularia Fenniæ nomina perluſtrat.
- §. II, Borea-fenniam simul cum ceteris patriæ literib; jam
olim habitari cœptam esse concludit.
- §. III, Quorundam sententias de primis septemtrionis incolis
ſiſtit.
- §. IV, Aliquot rationes de pari utriusq; Svethecia nimirum &
Fenniæ, gentis antiquitate, bis in terris, proponit.
- §. V, Argumenta palmaria, Specos aborigines esse docentia,
expendit, & removet.
- §. VI, Fennos genuinos Seythas esse ostendit.
- §. VII, VIII, & IX, Argumenta, Fennos aborigines Scandi-
naviæ esse svadentia, in medium proferunt.
- §. X, De etate colonia Svetheio agit.

§. XI. De urbium Borea-fenniae antiquitate differit.

§. XII. Sedes Regum in Borea-fennia querit.

§. XIII. Lucas & Sacra paganica investigans, filum propositi abrumpit.

§. I.

Antequam ad Borea-fenniæ antiquitatem & historiam investigandam nos conferamus, non abs re esse censemus, si in antecessum inquiramus in varia illa nomina, quibus Fenniam nostram, cuius non infima pars est Borea-fennia, saepe apud Historicos venisse constat. Et quidem primum putare convenit Finnoniam a plurimis Historicis, communibus toti nostro septemtrioni nominibus, vel ideo saepius insignitam fuisse, quod quidam, praetertim remotores, continentem inter sinum Fennicum, lacus Ladogam & Onegam plane ignorantes, Norvegiam, Sveciam & Fenniam, unam magnam Insulam fuisse putaverint: quidam vero modo nominata regna, ceu peninsula, unius insulae nomine haud raro insignire amaverint (1). Sed ne hoc cuiquam nimis temere assertum videatur, adducenda sunt ea nomina, quæ nobis, antiquitatum paginas replicantibus, forte obvia tacta sunt: quorum
qvæ-

(1) Teste Hugone Grotio in Pref. ad Chron. Norv. p. 2. Conf. b. Werelii Epit. Hist. Sv. l. I. c. I. p. 3. Rudb. a. p. 338. Quod eo facilius tum temporis credi potuit, quo certius est aquam multas olim operuisse terras, que bole arboribus & variis vi-

quædam toti septentrioni communia esse, quædam vero Fenniæ tantum competere videntur. Fenniæ cum ceteris his borealibus terris communia nomina sunt: Scythia (2) Europæa (3), scandia sive Scandinavia (4),

B 2

Scan-

rent herbis. Cujus rei, ut Historicorum taceam testimonia (Rudb. a. p. 175. Fexion. l. 7. c. 73. &c.), plurima exempla dare possunt maris accolæ passim. (2) Scythia late sic dicta, longe lateque satis se extendit, vid. Jorn. de rebus Get. p. m. 84. aliisque. Sed stricte sic appellata, hæc quatuor tantum inclusit regna, Finnonicum, Muschoviticum, Polonicum & Ungaricum, cum multis adherentibus provinciis, ut ex Gerh. Mercat. Cosmogr. Experientissimi descriptione ostendit Paul. Gath. Hist. arct. l. 1. c. 26. p. 90. conf. Just. l. 2. c. 2. Curt. l. 7. Job. Magn. l. 1. c. 4. Petr. Petrejus p. 1. Paul. Gath. l. 1. p. 90. lib. 2. c. 5. p. 9. & l. 3. c. 4. p. 13. Soran. Lex. sub voce Scythia. (3) De etymo vocabuli, Europe, variant Autores; & quavis suo cuilibet sensu abundare licet, mibi tamen illorum sententia, preceteris, placet, qui Europam a Fenniæ provincia quadam, sive prefectura Kymmenegårdensis territorio Ehråpå vel Europå suum putant habere nomen, v. Fourrier Geogr. Orb. not. l. 1. c. 13. Nam Fennos olim Europam primum incoluisse verosimile est, ut infra patebit. Huic opinioni suffragantur quoque nomina Satag. parochia Eurå & Borea-fennia Eurajoki. Ripe finem Fenni Ehråpå & Euråpå atque terram paludosam ruopâ vocant. (4) Scandia, definitibus Bur. in descr. Sv. p. 1. 61. Mart. Zeillero p. 1. 34. Fourrier In Gergr. Orb. not. l. 2. c. 6. ad occasum & aquilonem Oceano finitur; ad meridiem & ortum Baltico mari, sinu Finnico, lacubus Ladoga & Onega, amne Povenitz, isthm.

Scantzia (5), Thule (6), Swithiod hin misla / i. e. Magna Svetbia (7), Normannia (8). Austerwegia (9), Giatitlantia sive Gettalandia (, terra gigantum

Maanselkå & Pinsjöki fluvio , qui per lacum vigoozero in mare album defertur. Conf. Alb. Krantz. Prol. ad Chron. Regn. aqu. p. 1. Burei mapp. Georgi. Messen. Scand. illustr. T. X. Pont. cit. in Mirt. Zeill. descr. Sv. p. 34. 3. Licc. Ant. Sv. l. 1. c. 1. p. 11. Grot. Proem. ad Chron. Norv. p. 2. Werel. Epit. Hist. Sv. l. 1. c. 1. p. 3. Vex. l. 1. c. 2. 27. Sor. Lex. sub. v. Scandia. Jacobus Siglerus demonstravit etiam p. 495. Plini. um alicubi per Pannoniam intellexisse Sondia Finnoniam, teste Messen. Scand. illustr. T. XIII. p. 17. (5) Jorn. p. 82. Brer. Descr. Sv. p. 61. Grot. proem. ad Chron. Norv. p. 2. Pont. add. in Zeill. descr. Sv. p. 34. Vexion. l. 1. c. 28. § 33. n. 4. (6) Hoc Scandinavie nomine (, quod falso Islandie tribui ostendunt Arngrim. Jone Tract. de Rep. Isl. p. m. 361. Rudb. a. p. 513.) Fenniam comprehendendi eo facilius credimus, q. cod Procopius Scritofennis ojus incolas fuisse dicat, vid. Fib. Mon. l. 8. c. 35. 36. Cel. Nettelb. Bib'. Sv. partis 1. p. 36. seqq. Tu- lo Tadastiam a Fennia separat. Rudb. a p. 515. (7) Sturl. Hist. Yngl. c. 1. Nobiliss. Vilde , p. 142.

(8) Omes populos septentrionales sive Scantzie insolas, non tantum in Francorum Historiis, ut docet Ad. Brem. de situ Danie p. 2. 5. 58. & passim: sed & a ceteris re- motioribus Europeis vocari Normannos asserit Grot. proem. ad Chron. Norv. p. 9. (9) Sil. in notis ad Eriili & Asm. Hist. p. 113. Item: Østerom/ Østerland/ Eisterbotn (vid. Rudb. a. p. 472 473. conf. ibid. p. 587) , quod tamen peculiare Fen- nia nomen est. (10) Peringsk. Gen. al. Bibl. p. 12, 15 & 16.

tum,) (10), Wilkinalandia (11), & Svethia, Svecia sive Svio gothia (12). Verum sequentia nomina vel simpliciter, vel per synecdochen, Fenniae, ut autumo, competitunt: Venedilandia sive Venelandia (13),

Nobilissimi VII. Hist. Svec. Pragmat. p. 82 & ab ipso citatus Cel. Biorn. de Fotonheimia. (11) Sic nun upata de Regis Wilkini nomine, cuius imperio etiam paruit Vinlandia (vid. Wilkin sag. C. 45. n. m. 113. & 114.), quam Fenniam fuisse non probare conibimur, autoritate Cel. Histor. nixi. (12) Vid. Ronunga B. L. L. cap. 1. (13) Messen. Scord. illustr. T. X. p. 3. Fennie incolas, Vennen sive Venedas, olim fuisse dictos; sed post Siggur-Odini adventum quosdam Venedarum Sixones, Megapolenses; quosdam Pomeranos, Cassubios, Prutenor; alios Lithuanos, Samogitas; reliquos Curetes, Livones, Fennos & Lippones nuncupatos fuisse, docet cit. Mess. Scord. Illustr. T. X. p. 2, 3. T. XIII. p. 17. Eadem ad stipulatur Cl. Geding, in erudita sua dissert. de Venedis, p. 15, 16. Etyma hujus vocis Anonym. Auctor Chron. Finl. tradente Cel. Nettelbl. Bibl. Sv. part. I. p. 96. petit a prisco vocabulo Wenno / asseverans ejus in aliis salutandis, compellandisque non minus frequentem apud Fennos usum olim fuisse, quam hodie Gillici monsieur. Vexionius autem ultiores Carelios se invicem adbuc Wenno salutare ait, l. 2. c. 8. licet & (ibid.) autumaverit Waner / Wâner / Vandilos, Venedos & Vendos cognominari ab Afre & Europe limite, Tisae, Wana dicto Gothice, vel potius, si mihi coniectare fas sit, Fennice: Nam Wana / Wanne / Wannen & Wandet / vibicem in infinitum productam, sive terminum aliquid in duas partes secantem, Fennice signi-

Vandalia (14), Vinlandia (15), Skridi- (vel re-
ctificat. (14) Vandalos e Scandinavia egeffos (, v. Grot. pro-
œm. ad Chron. Norv. p. 21. Bur. descr. Sv. p. 3. Cosmogr.
Munst. p. m. 864. Vex. l. 2. c. 4.), non ex Asarum i. e. Sve-
corum genere (, vid. Edde Myth. 21. Hist. Angl. c. 4. Sheringb. p.
270.), sed eosdem fuisse cum Sclavis seu Venedis, Vinitis,
Vinilis, Vinulis, & Vanis, affirmant Alb. Krantz. Vand. pro-
œm. & l. 3. c. 1, 12. Munst. Cosmogr. p. 766. Grot. proœm ad
l. c. p. 19, 21. Job. Magn. l. 6. c. 22. Locc. de antiqu. Sv. l.
3. c. 8. Vex. l. 2. c. 8. Hybn. Geogr. de Landa p. m. 596. & de
Polon. antiqu. p. m. 724. n. 2, 5. aliisque. Nec piget hec in-
tegra nobiscum facientia Fournierii verba, p. m. 80, hic tran-
scribere: Eos qui ad maris littus & depressiora loca consede-
rant, Venedos & Vandalos dictos, quod antiquitus Galli, hodie
que Germani Veneden, Belge Venen appellant depresso omne
solum, molle ac herbidum: Vandal autem aquosas valles, cu-
ju modi fere omnis est ille tractus, lacubus & fluviis passim
intercessus. Ut ut sit, populosa natio, nomen saepius mutavit
suum, & qui communis nomine Vandali, proprio & peculiari
deinceps Sclavoni, Sclavini, Sclavi, Antes, Vinithi, Vinuli,
Vindi. Silingi, Veneti, Heluri, Varnaui, Hermunduri, Lon-
gobardi, Obotriti, & mille aliis nominibus, reperiuntur di-
cti pro Regulorum & familiarum varietate. Habitarunt au-
tem late ab utraque parte sinus Finni, qui ab illis Vandali-
cus & Venedicus dicitur. Job. Mag. proœm. c. 5 & l. 6. c. 23.
Messen. secund ill. T. X. p. 2. T. 13. p. 17. Paul. Goib. l. 1. c. 26.
p. 90. & c. 28. p. 94. Prodom. & Cluv. in Vexion. l. 2. c. 8.
nihil dissentientibus Plin. l. 4. c. 13. & Messen. secund. illustr. T.
X. ubi p. 1.) Vandali ex Ostrobothnia expulsi dicuntur; & (p. 1. &
2. Fornior & Frosti Vandalorum, Sumbli Venedarum, Cuse &

etius Skid=) Windia (16), Biarmia (17), Terra
 Ama-
 Tengillus Venelandie Reges, quos ceteri Historici Fennorum Re-
 ges propositentur fuisse, appellantur. Snio, Fenniae Rex, a Loc-
 cenio in serie Regg. Sv. p. 5. etiam Vandalorum Rex in Vendia
 vocatur. Hoc quoque confirmet Regie Maiestatis titulus, qui
 latine, Vandalorum Rex, Svetice autem, Wänders Konung!
 salutatur. Sclavorum insuper lingua, e fennica, quam inter
 fl. Vistulam, mare album & Oceanum septentrionalem patuisse
 mox probabimus, suam habere originem infra dicetur. Re-
 Etissime ergo Salanus in not. ad Egilli & Asm. Hist. p. 144. Van-
 daliam sive Windiam partem Finlandia fuisse credit. Quo-
 modo autem Sclavi sint eadem gens cum Venedis, infra patebit.
 De cetero conf. mix. sequentia. (15) Rudb. a. p. 291. Finlan-
 diam ab illis, qui V & F promiscue usurpant, olim dictam
 fuisse Vinlandiam ostendit. Anon. Chron. Finland. in Cel. Nett.
 Bibl. Sv. p. 1. pag. 101. & Vexion. l. 9. c. 46. altique, Snio-
 nem (, quem Chron. Norv. de Regg. Sv. c. 7. Vinlandie &
 Locc. in serie Regg. Sv. Vandalorum sive Vendie Regem appellant,)
 Finlandie Regem vocant. De cetero notandum, quod veter-
 rum Vinlandia, latine Vandalia, sed Svet. Wänden / apud
 Historicos passim, dici soeverit. Vid. Verel. not. ad Herv. Hist.
 p. 16. Rol. Hist. c. 8. p. 40. 41. Rudb. a. p. 218. 222. Chron.
 Norv. de Regg. Norv. c. 19. Tryggwass. Hist. c. 7. 8. p. 28. c. 42.
 p. 155. & c. 64. p. 226 Peringsk. ad Hist. Yngl. parte 6. c. II. 4.
 Torf. in serie Regg. Dan. p. 87, 445. & in ejusdem Trifolio
 Hist. p. 8. & 63. (16) Grot. proœm. ad Cbr. Nord. p. 4. Hoc nomen
 non septentrionalibus tantum, ut quidam putent, sed omnibus
 competit Fennis, qui soleis ligneis Svet. Sklid / fin. Suxi/
 celeriter super nives curstare, feras insequi, & hostes
 confundere, præsertim olim, consuevere; quod vel suo

Amazonum sive seminarum (18), Quenlandia sive
Quinlandia (19, Fennia sive Fenningia (20), Fin-
nia

damno testabuntur Russi, qui parum ante obitum Regis Job. III.
exercitu improviso Finlandiam invadentes, a 600. rusticis
Finnis nominatis soleis instructis, in fugam acti & partim cœsi
fuere. vid. Burei descr. Sv. p. 43, 44. Zeill. descr. Sv. p. 21. conf.
Mess. Scord. illustr. T. I. p. 17. Paul. Gotb. l. I. p. 89. (17) Hoe
nomine Fennicam indigitari terram, ubi Jomala colebatur (, vid.
Rudb. b. p. 158), nemini non rotum. De situ vero ejus varie cir-
cumferuntur sententiae, quarum mibi omnium probabilissima
videtur esse opinio Illustr. Dn. Strahlenberg, qui Permiam, ve-
terum Biarmiam fuisse statuit p. 103. seq. & 181. Conf.
p. 182. 337. 408, & 409. (18) Adam. Brem. de situ
Dan. p. 59. Messen. scord. illustr. T. XIII. p. 16. Conf.
Rudb. a. p. 481. 490, 647. Reverendissimi D. Bentz. Coll. MS.
l. 2. c. 7. (19) U. c, Peringsk. Gen. Bibl. p. 12. 15. Quenlandia
Amazones A. C. 53, cum 80. annorum bellum cum Emundo Sv.
Rege gessissent, cum reliquis Finnorum attritas fuisse refert Job.
Widek. Lum. Chron. in Max. Reverendi Doct. Jusleni A. v. &
n. p. 67. Wratislau (p. m. 62.) trecentas Amazones, sed
fragmentum veteris eiusdem Historie (p. 21.) Principes
Amazones, Ursina, Heide & Weborg / maximis co-
piis stipatas, cum Dan. Rege. Haraldo Hildetand, adversus Sv.
Regem Sigurd Ring, seculo recuperatae salutis Peringsk.; Ut
kartal. 5. led) octavo, in campo Bråwalla, fortiter pu-
gnasse commemorant. (20) Ut Jan Gothicæ, Evang. Uſſilæ
verstone, Dominum & DEum, & in profanis Historiis, virtute
& nobilitate illustrem virum, Gånnæ autem illum feni-
nam (, Rudb. a. p. 363, 364. & b. p. 61.), ita Jen Ungarice
(, docente Matthi Belio add. ab illustr. Strahlenberg. p. 56.)

nia (21) & Finlandia (22). Patrio autem sermone
C terra

lucidum, clarum, illustrem & serenum significat. Quare non conveniens erit minus, quam jucundum, si ex his vocabulis majores nostri, praeclarorum gestorum gloria illustres, Fanner sive Fennier / & terra illorum, Fanland / Fånsland sive Fenland & Fennia audiverit. Quod nobis persuadere etiam exinde possumus, quia Scandie incole apud Solinum, Plinium & Ptolomeum, vid. Rudb. II.c. Fanesi, Phanones & Fanatlî vocantur. Sed ut ven / venne & vene Belg. ita etiam fenn (Gotbice, vide Verel. in n. ad Herv. p. 90, &) Anglosax. paludem significare docet Stiernbielmii Glossarium Ulfila-Gothicum: quare, si prior opinio non probaretur, nec absonum est Fenniam, Fennos, Vennos, Windos & Suomalaiset / praesertim, quia paludis Mæotidis accolas diu fuisse credibile est, a dictis vocibus sic cognominari, ut statuit illustris Strahlenberg p. 33, 34. NB Huic, in fronte, præfixum est vocabulum, Boreas, septemtrionem significans; quod mibi a primo septemtrionalis gentis, ut ajunt, (vid. Eddæ Mythol. 5. Rudb. A. p. 194, 195. 365, 691. Peringsk. I. Utterdal / p. I.) Progenitore, Borea, derivari posse videretur, cuius progeniem, Boreadem dictam, per suum semper genus, heic principatum tenuisse affirmat Diod. Sicul. I. 2.c. II. p. m. 65. Nam terras non raro a suis regibus nomina accipisse testantur Plato cit. Rudb. in Atl. T. I.p.210. Vilkina Saga Pref. & c. 45, p. 114. Rudb. T. I. p. 222. Peringsk. in vitam Theoder. p. 618. (21) Finn quidam numeratur inter majores Othini, vid. Eddæ Pref. c. 3. Langfedg. in notis ad Rolfs Hist. p. 46. Finnus etiam olim Saxonum Deus refertur fuisse apud Fabricium, vid. Werelii dissert. de Fanin p. m. 35. sed

terra nostra audit' Suomi (23), Suomen = maa & Suomen = jahti (24).

§. II.

a fidr atque finr (, finnur inventorem terra significare ajunt etiam Steph. Olai in notis ad Ed-dam Samundi, 16. & Gudmund. Andreae ad eundem locum,) Finnos Lapponesque tam Fidar quam Finnar promiscue vocitatos probat Torfaeus, addictus a Nobiliss. Vilde, p. 141. Et quidem ideo, quod fuerint primi septentrionis detectores & inventores, ibid. p. 151. Ab hoc ergo Finn seu Finnur / Finnia facile derivari potest. (22) Quam, quasi finland / amnam & pulcram terram, sic dictam autumant quidam. Vid. Cosm. Munst. p. m. 844. Bur. descr. Sv. p. m. 56. Quidam rursus nomen id a fiendland / eo, quod maxime in immitie olim Finnos inter & Soccos exstiterint, coneractum esse statuunt. Vid. Paul. Goth. l. 1. p. 91. aliig. (23) Sive ita dicatur a 4to. Japheti filio Samothe, aut a Sami, i. e. Semo (v. Vex. l. 2. c. 8.), aut a Fennica voce suomus / significante squamam piscium, quorum heic non exigua capitur copia, aut a suo = ma / terra palustri, aut ab imperativo Fenn. suomil b. e. verberibus cede, (conf. suprap. 3.) iuxta pbrasin: künkän suomiman / i. e. eamus casum, aut denique a iuoma / suomus vel suominen / favore, quo ad beneficiendum ali s proclives sumus, aut aliunde, in medium relinquo (24) Ita dictum, ut mihi videatur, a Fennica voce saaris i. e. in sula, nisi dixeris potius Feignorum Reges olim, ut bodie Ruthenorum Imperatores, vocatos fuisse Saar vel Czaar, ab Hebraeorum W, quod principem significat, atque exinde nomen illud terre nostrae adherere. Sar etiam & Ser vetere Goth. lingua Regem sive dominum denotat (v. Vanusin. cit.

§. II.

ATque his ita prælibatis, jam demonstratum ibimus Borea-finniam, inter prima patriæ litora, olim insellam fuisse. Svatet hoc plurimorum Historiorum consensus, qui docent Japheti genus, ex Asia in septentrionem tendens, in nostra Fennia (25), ceu in parte Scythiae stricte sic dictæ (26), & qvidem tam in Ostro-bothnia (27), qvam circa sinus Venedicii sive Finnici littora (28), primum consedisse atque habitasse; atque hinc post aliquod tempus, & per sinus Bothnicum (29) & Vandalicum sive Fennicum (30), catervatim in Sveciam, qvæ postea Græcis (31) & Latinis (32) qvoqve Scythiae nomine venerit, se effudisse. Interim tamen, & ante qvam hinc disce-

C 2 derent

Bud. in Atl. T. 1. p. 614. Huic affine est Sir & Sira, quod Ital. Gallis, Britannis, Scotis & veteribus Svecis, quoque Principem & Dominum significat, (v. Verel. ad Herbar. Hist. p. 15, 158.) & nec non Turcarum Visir, & nomen Sarmader i. e. Regius homo (Rudb. a. p. 614.), vel etiam forte, quasi Finnorum Sarenmaa/ & in Accusativo casu, Sarenmata/ Czaris terra, vel regio Czarea. Russia olim Sarmatia, Sarima sive Suri ma (, i. e. Finnice magnaterra,) &c. vocata fuit. V. illustr. D. Schablenbeng p. 162, 163.

(25) Jsh. Magn. l. 1. c. 4. Petr. Petrejus p. 1. Loccen. de Antiq. Sv. p. 2. Paul. Gotb. l. 1. c. 14. p. 52. l. 2. c. 5. p. 9. Rudb. b. p. 157. aliisque. (26) Conf. §. preced. sub voce Scythia. (25) Perringisk. Gen. Bibl. p. 12, 15. (28) Ptolomeus & Clav. adducti a Vexion. l. 2. c. 8. Paul. Gotb. l. 1. p. 90. (29) Paul. Gotb.

derent (33), cum uxoribus, liberis, pecoribus & ceteris utensilibus suis, in Sveciam, & ibi novas sibi quærerent sedes, nostram Fenniam, suis gavisam fuisse incolis, probabilis admodum statuit conjectura. Jam, admissis his, conseqvitur etiam Borea-fenniam, facile suos nactam fuisse inhabitatores; maxime, cum jaceat in modo dictorum sinuum angulo, & terra adhuc dum inculta, modicoque existente ferarum numero, piscium tempore diluvii ab interitu immunium, ex aquis extrahendorum gratia, littora & maritimas oras, præ ceteris, homines amasse recta dictitet ratio.

§. III.

Quo autem seculo', & quo duce, iidem patriam nostram ingressi sint, non in proclivi est dicere. Arngrimus Jonæ (34), parum vel nihil dissentientibus Bocharto (35) & Sheringhamo (36), Phœnices sive Cananæorum posteros, gigantes, arma Josuæ & Calebi fugientes, circa A. M. MMD, ad hæc septentrionalia loca, ceu incolis adhuc dum vacua, concessisse argumentis quibusdam confirmare nititur. Quibus

polli-

*I. 2. p. 9. (30) Job. Magn. l. 1 c. 4. Bur. descr. Sv. p. 193.
Paul. Goth. l. 1. p. 53. l. 2. p. 9. Bångii Hist. Eccles. l. 2. c. 4. p. 65. (31) teste Josepho in Paul. Goth. l. 1. p. 53. & l. 2. p. 10.
(32) Burei descr. Sv. p. 193. Paul. Goth. II. c. Conf. Sheringh.
de Anglos. Orig. p. 199, 200. (33) Gentes Russie sive Tartaria
Khangchouischi & Ostiaki (alieque multæ, ut tradit Munst.
Cosmogr. l. 4. de Finl. p. 844.) e Fennia rediisse prædicantur.
Did. Illustr. Strabl. p. 36, 64.*

pollicem premere videntur omnia illa monumenta, quæ inter veteres nostri orbis incolas, gigantes fuisse arguunt: item nomen Dei, quod ut Kabbalistis & Phœnicibus (37), ita his borealibus vocabatur Ath, sive Atra, i. e. primus borealis gentis conditor, Atin sive Odin, qui etiam Ogyges &c. dicitur; asseriturque a quibusdam, suffragante Græcorum marmore Arundeliano, circa Mosis & Inachi tempora vixisse (38): item & hoc, quod quidam Græcos, suas literas a Phœnicibus (39), quidam vero contra ab his septentrionalibus (40), accepisse commemorent. Plurimi autem contendunt Japheti posteros, vel jam ante confusione linguarum Babelicam, ut innuit Stiernhielm (41), vel aliquanto post, ut ceteri statuunt, has occupasse oras: licet in nominando certo duce, inter se non satis consentiant. Horum agmen ducat Homerus, qui ipsum Japhetum, non Græcorum, ut putant quidam, sed suppolaris gentis satorem fuisse, his innuit verbis:

Et nos
(34) de Rep. Isl. c. 4. p. m. 386. seq. (35) Geogr. S. p. poster. c. 2. & 40. conf. Messen. scond. illustr. T. I. p. 4. (39) De orig. Anglosax. p. 19, 68, 69, 70. conf. p. 415. 416.

(37) Bochart. p. m. 745. (38) vid. Rudb. a p. 778, 779. & 872. Antiquitatibus devotissimus, Dicasterii Aboëns. Actuarius, Dn. Petr. Óman / Uaggi sive Atini primi etatem, in quam ex instituto inquisivit, circa idem tempus incidisse, in eruditis suis literis, d. 12. N°. 1731. Aboa datis, refert. (39) Scaliger apud Sheringb. p. 77. 437. (40) vid. Rudb. a. c. 38. conf. b. p. 154. (41) In pref. ad illa versionem.

- - Εἰκε τὰ ρέατα περιεργάζεται
Γάιος καὶ πόντοιο, οὐκέτος το κεφάλη
Ημεναι ἔτι αὐγῆς υπερέστητο νελιοιο
Τετέποντι, ἔτι αὐθεντοιο. Βασίς δέτε τάχτωνος αὐθεντοιο.

Latine autem sic sonant (42):

- - Si ultimos fines adires
Terre & maris, ubi Japetusque (43), Saturnusque (44)
Sedentes, neque splendore supra gradientis solis
Fruuntur, neq; ventis. Uoi profundus etiam tartarus circum(45).
His accedant hæc Rudbeckiana (46): Gogum nostrum in
terra Magogi (Sveonie) Principem fuisse Dominorum Mæsechi
(Finniae) & Tubalis (Venedie vel Russie), cuius imperium Ca-
padociam, mare Nigrum, Bosporum, Caspiumque averterat,
idque non sine S. Scripture (47) consensu: adhuc tam
evidentius idem in sequentibus probatum ibimus: ubi
etiam imperii Gogiani diuturnitas, ex adjecto tempore
tam initii quam finis ejusdem inculcabitur. Et hæc (48):

Me-

(42) Iliad. Θ. p. m. 292, 293. (43) Japhetus (, quem Graci
Japetum vocant, v. Bochart. Geogr. S. p. m. 9,) vel proprie,
vel potius impropre & meton. pro suis posteris, heic nominari
potest. (44) Hoc nomine magnarum stirpium primos Autores
sive parentes promiscue venire docet Rudb. a. p. 690. (45) His
verbis Norvegiam, ubi in Oceano rapidus est vortex, & Lap-
poniam indigitari quisque videt. (46) Hac Autoris verba e
Tom. 3. p. 187, excerpit, atque mecum, per literas d. 19. Nov.
1730, Upsaliæ datas, benigne communicavit Perquam eximius
studiosus, Dn. Pet. N. Matthesius. (47) Conf. Gen. 10:5. Ezech.
38, & 39. Apoc. 20. 7. (48) Hunc citati Autoris locum, de-
sumtum e Tom. 3. c. 10. p. 166. in perscriptis suis Upsaliæ d.

Mesekos, Finnorum, qui & maxime septentrioales sunt, progenitor est; unde abhuc Mesar vocantur. Quod Finnones abundant, a nobis habent. Mesecko abhuc superest in vicinia Metropolis, in Finnia, Aboe, ad gr. long. 44. lat 61, in' ant. Scandan. Tab. Mesecko/a Samsonio Maskou/ a Vit. Mäsköd appellatur. Integrum mare album Vagenaro, Golfo de Mezena, Gvili Blaeu, Mesensko Golfo scribitur, sub. gr. long. 60. lat. 66. flumen ibidem terrarum est Mesenaa/ ad gr. long. 59. lat. 65. item Palus Mesecko ad long. gr. 47. lat. 70. Bureo & Fr. Vit. Masko dicta. Mesanjotå (Mesagietæ) sub gr. long 48. lat. 63 $\frac{1}{2}$ Mesiska & Mesi in Ulfby Satagundæ. Meseleby in Sibbo Iavastie. Meselekensola/ in Lapwessi & prefectura Viburgensi. Meseleala in paroecia Jaski & territorio Jasyky. Meseleksi ad grad. long. 50. lat 60. Item hæc Peringskoldiana (49): Huru wida Japhet sielf anlændt til thefha Nordiske orter/ är någon onvishet. Wäre urgaule handskrifne Historier, som thefha Norlanders hedniska invånare fördom flichtandes til Island/ hafwa med sig utfördt och således från undergang förvarat/ gifwa andledning/ at Forniotur (hwar med kan förlässas Japhet eller Gomer) skal med tre sine söner vara ankommen til Jätteland/ som kallas Qwenland/ eller Finland och Cajane= land/ der han sig nedsatt/ och såsom en Konung i sin släkt regerat Et alibi

25. Marti, 1731, datus, transmisit mibi modo nominatus Dn. Matthesius. Huic loco, qui cum Atlant. T. 1. p. 395, & 396. Finnos facit Missagetas, & p. 430, Tyssagetas, suffragatur Scheff. Lapp. c. 6. p. 46. ubi Lappones suam originem a Mieschogiesche dedicunt. In Satagundia paroecia quedam Mäsheby jace (49) Gen. Bibl. p. 12.

alibi (50): En Æggi eller *Egi* (hic putatur esse Magog apud Historicos passim, sed verene, an secus? alii judicent.) kallas Forniots Son uti den gamla antekningen om Norlandens första upfinnande / hvar i förmåles at Fornioter hafwer warit som en Konung regerande uti Jättelands del / som kallas Finland / eller Kwinland / nu Rajana=land; han hafwer ågt tre söner/ then ene het *Ægi* eller *Hær*, (som bemärker haf / eller en hafsherre/ Neptunus.) Then andre Loge, eliest Tuli/ thet är Låge eller Eldslius/ Vulcanus. Then tridie Kare/ (som betyder våder / Urvåder och uttrydes *Æolus*. Af Loge föddes Froste/ som var fader åt Snår then gamle/ hwars son var Thor, som åtte två sönner / nemligen Norr och Gorr, och en dotter *Gdija* vid namn. Kåres ått blef til en tid quarsittande i Owenland; *Ægi* uptoq Swea och Göthaland; Loge bebrygde Logaland eller Thlemarken i Norige, det Norr Thors Son sedan intog; och förmåles i samma skrift/ huru omsider förhemelte Gorr for igenom Swia= och Götha= land til Danmark/ der han fan många sina fränder / som wore komne af *Ægi* in gamla. Hwad Fornioters lifstyd anbelangar / hvilken någre i mangel af månge Utte leders utelåtning/ fördt til Christi födelse s tid; Andre/ jåsom Messenius i Scond. illustr. Tom. x sat honom 600 årh åldre; så shnes han doch bbra föras til första tiden/ til den som allra först upfan/ räfsakade och bebrygde Nordlanden (51). Med thenna Fornioter

(50) ibidem p. 15. (51) Nobiliss. Vilde p. 96. 212. & §.
I. sub Finnia.

oter som hade tre söner / kunde förbenschull antingen förstås Japhet, som farit Norr ut med sine söner Gomer, Magog och Javan; eller och åfwrenwäl ther med beteknas Gomer och hans tre söner: emedan Fornioter hemerker then som nöt eller fullbordade then första för eller resa till landet. Forunautr och Foruneiti, är ett fälskaf och följeslag. Sed quum omnia illa Historicorum testimonia, quæ nos Japheti genus, atque ceu Scythes, qui Ægyptios jam Abrahami tempore florentes (52) antiquitate vicisse censemur (53), antiquissimam in Europa esse gentem (54) doceant, enumerantem dies deficeret; labore isto heic supersedeo.

§. IV.

Qum vero duæ gentes, Fennica & Svethica, hodie incolant, ut quædam alia Fenniæ littora, ita & Borea fenniam, quam nos delineandam delegimus; & difficillimum sit dictu, utra gens indigena sive antiquior censenda erit; inquirendum sedulo, utra suum genus majore jure ab antiquissimis Scythis arcessere possit. Sed juvabit primum in mediū proferre aliquot argumenta, quæ utramque ab initio nostrum incoluisse septemtrionem vadere videntur. Exstant nonnulla historica fragmenta de Nori, Norvegiæ

D

(52) Gen. 12. v. 10, 15. (53) Justin. l. 2. c. 1. (54) Justin. l. c. Job. Mag. l. 1. c. 3. Sheringh. de Orig. Anglo Sax. p. 150. Paul. Gotb. l. 1. p. 53. Rudb. T. I. p. m. 65, seqq. & 68.

vegiae eponymi, majoribus, inter quos nominatur pater Porre, Gotlandiae, Finlandiae & Quenlandiae eximus Rex (55), quem Celeb. Rudbeckius dicit eundem fuisse, quem alii Boreum (56), i. e. Japhetum (57), vocitent. Facit etiam Messenius mentionem (58), Scondiae, Qvenlandiae & Vandaliæ Regis Snore; item filii ejus Thoronis Sveciæ, Gothiæ, Norvegiæ, Qvenlandiae & Vandaliæ (Fenniæ (59) Regis; & tandem hujus filii Nori, Norvegiæ, Qvenlandiae & Borealis Vandaliæ Regis. Rudbeckius vero, in locis supra (60) citatis, hujus sententiae vindex & assertor ex instituto fuisse videtur. Huic suspicioi aliquid adstruant ea bella, quibus Fenni Svecos jam, plus minus, ante ter mille septingentos annos (61), infestasse dicuntur; atque haec Doct. Nicol. Ravaldi verba, Svet. sic audientia (62): Dtagligt mycket felcket åt utgånget af den Scandianiske Öd/ som liggandes är Norr ut i Werlden/ af hvilken the Ostgiöther/ Westgother/ Swenska och Finnska äro utgångne / och hafwa warit the förnämna: Item montes & Sacra flumina Lapponiae, qvæ antiquissimorum Deorum sive Regum nominibus insignita, hodie partim Svethica, partim qvoque Finnica gestat nomi-

(55) Arngr. Jone de Rep. Isl. p. m. 383. (56) T. I. p. 366.
 (57) Peringsk. Uttartal p. 1. conf. myth.s. Edd.e. (58) Scond. illustr. T. X. p. 2. conf. §. 1. b. c. sub Vandalia & Qvenl. nec non §. preced. p. 24. (59) Puffend. Inled. til Swenska Hist. p. 12. (60) §. III. b. c. (61) vid. Job. M. l. 1. c. 7. & 14. Aliique multi. (62) in Oratione, Historie Petri Petreji annexa, p. m. 179.

nomina (63). Adhæc insuper aliquid momenti adferre possent Lapponum, ceu antiquissimorum Cimmeriorum sive Scytharum, lingua, quæ Fennicæ & Svecicæ linguae farrago est (64); & plurima illa vocabula, quæ, Synonymis fere destituta, cum Fennis & Svecis hodie communia sunt: ut, *hampu* / *pīkī* / *wantut* / *iacku* / *muld.* Svet. *hampa* / *pīkī* / *wantat* / *iacka* / *mull.* Et similia.

§.. V

Eorum autem argumentorum, quæ pro stabilitate profunda Svecorum his in terris antiquitate, adduci possunt, illud mihi palmarium esse videtur, quod cippi runici, vetere Svecica lingua exarati, atque nomina hominum locorumque propria, non tantum omnia, vel Svecicæ vel deperditæ sint originis. Sed cum antiquorum Svecicæ Regum nomina, & in cippis, & in historiis passim, obvia esse possint; sufficiat Fennicæ Regum nomina, & quidem eo ordine, quo in Anonymi Chronico Finlandiae (65) exstant, exempli loco, heic tantum recentiusse suntque Rostiofi (66), Ferniothi (67), Snio sive Snær

D 2 (68).

(63) vidēsis Rudb. b. p. 159. (64) Vid. Job. *Tornei Manuale Lapp.* Scheff. *Lapp. c. 15. Vexion.* l. 3. c. 12. (65) in Cel. Dn. Nettelb. *Bibl. Sv.* part. I. p. 96. (66) Hunc a Svecis post mortem divinis honoribus affectum fuisse perhibet Job. Magn. l. 1. c. 10. (67) Hic primus septentrionis inventor & Rex salutatur. Conf. supra p. 24. & infra §. 7. (68) Fuere hujus nominis viri duo, si non plures: alter Forniothi filius, atque sic nato Serpatore multis seculis vetustior; alter multo recentior, cuius filia

Altus , Atus sive Otus (69) , Gris , Amundus (70) , Jokul (71) , Ucko (72) , Frosti (73) , Loge

Drisua, tandem recuperata salute, Regi Vanlando nupsit. Mess. Sc. illustr. T. X. p. 1. Finniæ regibus Tuisconem annumerat. NB. *Tuisku* Finnis est nix ningendo detabens. (69) *Huic affine videtur esse Svecorum Atin* sive *Othin*. (70) *Aliis Gisl* & *Audur*. vid. Sturl. Hist. Nngl. c. 17. (71) *Alias Frostius dictus*; vid Nob. Dn. Vild. Hist. Pragm. Sv. p. 211. (72) *Huic cognatum videtur esse Svecorum Egi* sive *Uggi*, quem *Magogum* salutant; licet enim runa *Kaun* promisue pro k & g usi sint veteres, magis rāmen (, docente Verel. Runogr. p. 28.) inclinarunt ad asperiorē sonum literæ k: quare facilius *Ucki* / quam *Uggi* pronunciari posse existimaverim. Conf. Vorm. de Lit. Run. p. 158. *Vexion*. descr. Sv. l. 3. c. 3. Fuit etiam *Ucko* quidam Deus Fennorum, ut alibi dicetur. Hodie vero gravem senem *Ucko* vocant. NB. Fenni, tonante cœlo, dieunt: *Uckoinen* (, diminutivum, ut autumo, ab *Ucko* /) iælise. Sveci: *thet dun-drar* / vel *Thor dundrar*; unde *Thorddn*. & cuneus fulminis vocatur Finnice *Uckoisen waja*. *Ucko=Thor* igitur componi mihi videtur a Fen. *Ucko* & *Svec*. *Ibor*. (73) Hoc nomine etiam duos fuisse video; alterum modo dicti *Snionis* patrem & *Iboronis arum* (, vid. verba Peringsk. supra §. III): alterum vero *Skialve* patrem, quem Sv. Rex Ingemarus sive *Agne*, tandem post eram Christianam, in prelio devicit, nominataque ejus filiam *Skialwam* sibi matrimonio adjunxit: At cum (hinc ex oriente, i. e. nostra Fennia, vid Sturl. Hist. Nngl. c. 22.) ad insulam *Agnefit* / ubi bodie *Holmie* forum, *Järntorg* vocatum, jacet, venerint; puella paternam

ge (74), Tengil, Motle (75), Sumble (76), Kuso & Dumber. Atque sic Svetica gens non tantum Sve-thiam & cetera transmarina loca, sed & Fenniam olim incoluisse. Sed & harum rationum fides facile vacillare potest, nam multa sunt, quæ suadent Odinianos Asiaticos, i. e. Svecos, qui, secundum Torfaeum (77), circa annum LXX, ante na-tum

cædem animo volvens, Ingemarum maritum, in convivio inebriatum atque somno captum ex arbore suspendit, atque, cum fratre suo Loge, preda onusta in Fenniam rediit. (74) Loge, alias Tuli/ Fornioti filius & senioris Frostii pater incoluit Thulen sive Tylemarchiam, quæ ab illo Loge - sive Haloge-land denominata fuit. vid Verel. ad Heru. Hist, p. 28. Sed si Fen-nonum Rex fuit, ut ajunt, non a vero aborrere potest no-men ejus Fennice audivisse Tuli / vid. supra p. 24. quod nobis ignem sive flammam significat (, Tuule autem, gemino u, ventus vel flare est), & terram, quam incoluit, Tulen-maa sive Thule. Conf. supra §. 1. p. 12. Loge quidam perhibetur etiam fuisse primus Svetbie Rex & Upsalæ conditor. vid. Fe- ringsk. Monumet. Upl. p. 154. Præterea Logem quendam Ca-ris filium, A. M. 3420, vixisse tradit Rudb. b. p. 155. Postremo in Historiis mentio fit cujusdam Loge, nominata Skialwe fra-tris, quem cum illa, interento Ingemaro, qui illos binc abduxit, e Svecia in Fenniam revertisse modo diximus. (75) Hic forte idem est, quem Matullum vocat Messen. Scord. illustr. p. 3. (76) Signem Sumbli filiam, Henrico Saxonie Regi elocaram, Gramus Danie Rex, cui etiam primum promissa fuit, occiso Henrico, sibi vindicavit. (77) In Serie Regg. Dan. p. 113. 124.

tum Servatorem, *huc cum suo duce Odino ex Asia
accessere, & genere (78) & lingua (79) & mori-
bus (80), diversissimos fuisse ab aboriginibus sive antiqvissima illa gente, qvæ septemtrionem ante illo-
rum adventum tenuit.* Nec pigebit in dubitan-
tis Lectoris gratiam hæc integra Cel; Torsæi (81) ver-
ba hue transterre: mutationem ab hoc Odino invectam si
accuratius inspexerimus, maximam eam varianque deprehen-
demus. Neque enim priscis illis, qvi primi omnium septen-
trionem occuparunt, ea convenient, quæ de his (, Odino
& ejus comitibus,) predicantur. Nimirum quod novam lin-
guam intulerint, cum id in primis cultoribus notatu dignum
non sit, ut nec, quod mores suos ritusque usitatos invexerint,
inque posteros derivaverint, id enim ubique in primis abori-
ginibus obtinet, nec alter fieri potest. Nec non hæc Celeber,
olim Biblioth. ac Theol. Ups. Jam Episcopi Lincop.
Reverendissimi Dn. Doct. Erici Benzeli (82): -
Berätta våra äldsta Isländska Historier, at Asiani (th)
så kalla de dem / som inkommo under Öden then gn-
gre:) funno folck af ett helt annat språk / det de ses-
dan med sin härstande makt föråndrade / och det sam-
ma

(78) Vid. Herib. Hist. p. 1. Resen. Edda Proæm c. 3. verba ult. Arngr. Jona de Rep. Isl c. 4. Verel. in notis ad Herv. p. 7. n. (79) Resen. Edda pref. c. 3. Edda Verel. in not. ad Gotr. Hist. p. 3. Sturlaug. Hist. c. 1, p. 1. Vetus Ms. in notis in vir. Theod. p. 354. (80) Sturl. Hist. Yngl. c. 8. Nobiliss. Dn. Vild. Hist. Pragm. c. 2. §. 29. (81) in Ser. Regg. Dan, p. 28. (82) Coll. Antiq. Mscr. l. 1. c. 5. §. 9.

ma är / som wi ånnu i dag brukā / förutan hvard som
tiden här uti/ som alt annat förmådt. Item hæc Cel.
Rudbeckii, filii, verba (83): *Conjectura mea est, Odinum*
primus (, ego, pace tanti nominis, *Odinum secundum*
vel ultimum intelligendum autumo, nam quomodo
Odinus primus, qui vulgo aquilonaris gentis *primus*
progenitor salutatur, se antiquiores habere potuit,
non capio.), *quia id docent historiae, non in gentem solum,*
sed in linguam quoque exercuisse imperium, eamque mutasse.
Inter ritus vero moresque ceteros agmen ducunt
tunerum solemnia, & cippi runici, quorum erigen-
dorum autorem hunc eundem *Odinum exstitisse hi-*
storiæ (84) docent. *Quod eo solidius assertum esse*
quisque credat, quo certius est, teste per celebri Ru-
nagnoste & Antiquario, Dn. Biörnero (85), *nullam*
notabilem runarum mutationem, aut linguæ sive i-
diomatis diversitatem in cippis inveniri posse; licet
Odiniani secum ex Asia novam linguam, ut modo
dicitum est, intulerint. Fallere ergo eorum opinio-
videtur, qui cippos hujus Odini tempora anteverte-
re atque Odinianos ejusdem generis cum aborigini-
bus fuisse putent; nec aliunde profecta esse potest,
qvam

(83) In *Dissert. Cl. Dn. Arctopol. de Orig. & Relig. Fen.* p. 18.

(84) *Snorr. Hist. Ing. c. 8. Anon. Chron. Norv. c. 1. de Reg.*

Sveth. Sheringh. & ab ipso cit Job. Mart. antiq. Ups. p. 170.

Puffend. Hist. Sveth. p. 15. Torf. in ser. Regg. Dan. p. 130. 133.

143. seq. Nobiliss. Vild. Hist. Pragm. p. 103. (85) in Prodr. Geogr.

Scand. p. 31.

quam ex ipsius Odini, omnia studio confundentis, astutia
 (6), qua omnem se antiquorem historiam & me-
 moriam delere, & se, cum suis, pro primis & o-
 mnium antiquissimis septentrionis habitatoribus, a-
 pud posteros, venditare sedulo studuit (87). Ne i-
 taque lingua & nomina propria aboriginum hoc il-
 lorum stratagema, apud posteros, irritum redde-
 rent, linguam eorum, uti modo vidimus, mutan-
 dam, & nomina propria hominum, locorumque
 vel varianda, vel nova adinvenienda atque homini-
 bus, locisque imponenda curarunt (88). Præterea
 etiam a Poëtis Svetlicis sive Scaldis, qvorum anti-
 quissimus Starcaterus, qui post natum Servatorem vi-
 xit, celebratur (89), carminibus olim historias (, ali-
 quando etiam, reclamante veritate, ad nutum O-
 dino addictorum homuncionum (90,) contexentibus,
 nomina propria immutata vel faltem ita detorta esse
 possunt, ut hodie de illis vix & forte ne vix qvidem
 aliquid tuto concludi queat. Esto nobis, exempli loco
 Utta/ Utta/ Utta/ Utta/ Othin vel Odin, qvod pro
 vari-

(86) Nobil. Vild. p. 92. (87) Torf. in ser. Regg. Dan. p. 100. 113.
 124. 125. Nobiliss. Vild. p. 104. (88) Resenii Edda sub Mythol.
 49. Torf. in serie Reg. Dan. p. 244. Nobiliss. Vilde p. 48. 91. 92.
 Conf. Edda Verel. in notis ad Gothici Hist. p. 46. (89) vid. Ca-
 tal. Skaldorum Eddæ affixus in Verel. notis ad Got. Hist. p. 67.
 Catalog. Skaldorum Chron. Norv. affixus. Worm. Liter. Runice
 append. p. 220. (90) Arngr. Jones de Rep. Isl. p. m. 407. Conf. Torf.
 in Serie Regg. Dan. p. 100. Nobiliss. Vilde p. 118. 149, & 150.

varietate dialecti aliis atque aliis modis effertur: vocatur enim & *Woden*, & *Voden*, & *Odon*, & *Othen*, & *Godan*, & *Guodan*, & *Saxon*. *Eothen*, & *Belg*. *Euoden*. sed per Apocopen *Wode* & *Ode*, & *Othe*, & *Gode*, & *Guode*, & per syncopen *Woen* & *Goen* dicitur (91). Sic Fennum *Räkisalimi* / i. e. fretum cuculi, Sveci corrupte *Kerholm* vocant (92); & sic in ceteris. Quare non dum aliquid certi de primis Borea-fenniæ incolis eruere potuimus.

§. VI.

FOrte igitur Fenni sunt & totius septentrionis & nostræ Borea-fenniæ aborigines. Nam antiquissimum Scytharum genus totum hunc arctoum orbem olim tenuisse, apud omnes, quos ego vidi, antiquitatum interpres, in confesso est. Fenos esse idem antiquissimum & genuinum Scytharum genus docent Theophil. Siegfr. Bayer (93), illustris Dominus Philippus Johannes von Strahlenberg (94) & Nobilissimus Dominus Jacobus Vilde (95). Et quiquid de antiquissimis Scythis Justinus (96) aliquique tradunt, id Tacitus (97) & Saxo (98), licet recentior, tribuunt

E

Fin-

(91) Teste Sheringamo p. 233. (92) Bureus p. m. 65. Mart. Zeil. p. 121. (93) In Comment. Petropol. p. 387, 388. (94) p. 34. & 172, (95) in Svec. Hist. Pragm. c. 2. § 13. p. 78. seq. (96) l. 2. c. 2. (97) in Germ. c. 46. (98) l. s. p. 84. Conf. Scytharum Oratio ad Alex. Magnum in Curt. l. 7. c. 8. 12. & supra §. 1. **bujus capitinis de Scytia.*

Finnis, & durat adhuc in Lapponibus, quos Historici uno ore Fennorum progeniem esse profitentur (99). nimirum, quod uxores liberasque secum in phestris vehant, quibus, coriis, imbrum hysmisque caussi, testis, prodomibus utuntur &c. His accedit, quod Fennica gens vel ideo his in terris omnium antiquissima censatur, quod ejus origo antecedat omnes annales, & lingua sit proximo affinitatis vinculo, & in motione & significatione, cum lingua primitiva sive Hebreæ conjuncta (100), & multarum aliarum mater (101), utpote Lapponicæ, Esthonicæ, Biarmicæ, & Sclavonicæ (102); cui docti rursum accensent Moscoviticam,

(99) Messen. Scord. Illustr. T. 13. p. 17. Paulin. Goth. l. 1, p. 60. & 91. Verel. in notis ad Heraudis Hist. p. 73. Scheffer Descr. Lap. c. 6. aliisque innumeri. Lappos, antequam in frigidas solitudines abidere, heic in Finnia habitasse, preter cetera argumenta, que possent adduci, arguunt parochiarum & ceterorum locorum nomina propria, ut Lappo/Lappwest/ Lappträsk/ Lappjärwi/ Lappfjärd & Lappstrand. (100) Vid. Max. Rev. Doct. Just. Orat. de convenientia lingue Fenn. cum Hebreæ & Greeæ in. Bibl. Sv. p. 158. (101) Rudb. A. p. 80. (102) Sclivos a Venedis sive Fennis & natione & lingua diversissimos fuisse facile quivis antique historie cultor novit. Cum vero Sclavi supervenientes cum vandalis sive Fennis locutiones ita commiscuerint, ut ex utraque tertiam reliquerint (vid. Kranz. Vand. provem.), ideo Fennica, seu antiquior & ab originum lingua, in illa gentium & linguarum mixtura, quasi hodiernæ Sclavonice lingue mater censerri potest.

Połonicam, Ungaricam (103), Bohemicam & Mol-
davicam. Unde prono quasi alveo fluit Fennones,
qui in angulo hoc boreali ad hunc usque diem lin-
guam suam integrum (104) servarunt, totidem na-
tionibus non tantum heic longe antiquiores esse, sed
& ipsas terras, quas nominatae gentes hodie inco-
lunt, primos olim tenuisse. Messenius (105) docet,
post Siggur Odini adventum, *quosdam Venedorum*,
quos Fennos fuisse supra (106) monstravi, Sa-
xones, Megapolenses; *quosdam Pomeranos, Cassubios, Pru-*
tenos

E 2

(103) *De hac lingua sic b. Stiernbielm in Pref. ad Liliſſile versionem:*
Hoc, quod maxime miror, est, quod in Lexico Un-
garico Molnari bene multa vocabula Ungarica inven-
erim Finnis communia; nationibus toto cœlo dis-
sitis. Illustris autem Strabienberg diserte p. 32 & 60, Un-
garos ejusdem generis cum Finnis esse afferit. Grisones in
Helvetia prope Italiam quoq; Fennice loqui, dum extra patriam
peregrinatus est, comperit Clarissimus Magister Georg. Mærling.
(104) Non absolute, sed respective, respectu scil: lingui-
arum Eſthice, Lapponice & ceterarum, que, sicut a Fennica na-
te sint, Fennice tamen lingue proprietates, reliquis Europeis
linguis non communes, iam dudum amiserint: ut, motio-
nem cum Hebreæ lingua eandem, carentiam literarum b, d, f,
& duarum, pluriumve consonantium in principio vocum pū-
re Fennicarum. &c. (105) in Scord. illustr. I. x. p. 2. (106) §.
I. p. bujus capititis.

tenos; *alios Lithuanos, Samogitas; reliquos Curetes, Livones, Fennos & Lappones fuisse nuncupatos.* Illi pollicem premere videntur Celeberr. Teoph. Siegfrid. Bayerus (107) & Dn. Joh. Strahlenberg (108), asseverantes ex originali & genuino Scythico genere esse *Lithuanos & veteres Prussie incolas, nec non Curones, Livones, Aestios, Fennos & Lippones, itemque paucos alios.* Porro, Muscoviam, quæ olim Ulima (109), Sarima sive Surima (110) & Arima (111), quæ cuivis Fennicæ lingvæ gnaro facile Fennica probabantur esse nomina, audivit, Borussiam & Livoniā a Fennis inhabitatas fuisse, eorumque linguam inter Poloniae fluvium, Vistulam (Weizel) & mare album, oceanum septentrionalem & Ganaim patuisse affirmant Vexionius (112) & Illustr. D. Strahlenberg (113). In Tartaria etiam hodie inter plures, adeoque novem nationes, finibus nominibusque distinctas (114), itemque in Curlandiæ vel poti-

(107) in Comment. Petro Pol. p. 387, 388. (108) p. 34, 172.

(109) ibid. p. 160, 170 (110) ibid. p. 163. (111) ibid p. 76. Herodotus Arimaspos sive Arimados b. Rudbekius querit in Fennia, Atlant. T. l. p. 404. (112) Descr. sv. l. 2. c. 6, 8, 9. l. 3. c. 9. (113) p. 24, 34, 76, 170, 172, 191. 313 326, 346. NB. Vetus quoddam Ruthenicum manuscriptum C. 3. docet, ut linguae Ruthen. peritisissimus, Nobilissimus Dominus Adseffor Lindheim, benignissime interpretari dignatus est, Fennos etiam Siberiam olim tenuisse Oras mari Albo & lacui Onega vicinas, ubi Fennica nomina propria in mapp. geogr. occurunt, Fennos adhuc in celere ionnulli perhibent. (114) p. 142.

potius Semgallia finibus (115), Fennicam linguam usitatam ac vernaculam haberi assert Nobiliss. Dn. Vilde. Nominatim vero Morduinios, Cheremissos, Ostiakos, Wogulitios, Barabinskos, Permekos, Votiakos, Kanskojos, Samojedos, Æsthios, Livones & Ungaros Fennicæ esse propaginis tradit Illustriss. D. Strahlenberg (116). Atque hoc amplius, quod omnes Russi fateantur aborigines suos, id est Fennos, qui genuina Ruthenica lingua etiam hodie ~~zua~~^{di} audiunt, dictos fuisse Scuidi vel Scutibi (117); quæ omnia Fennos antiquissimorum Scytharum progeniem & primos septentrionalis Europæ, atque sic etiam Borea-fenniæ, incolas fuisse manifeste subin-
nuunt.

S. VII.

Hanc nostram sententiam non parum fulciunt optimi Historici, Arngrimus Jonæ (118). Perringkiöld (119), sed sufficientissime & instar omnium unus Nobilissimus Dom. Vilde (120), docentes

(115) p. 70. (116) p. 32, 36, 59, 64, 191, 313, 326, 346, 402 &
419. In Vinidorum markia linguam Fennica mixtam esse in
usu, a quodam vetere decurione, Gustavi Magni milite, ac-
cepit olim Maxime Reverend. & Ampl. Dn. Doct. Juslenius,
vid. ejus Aboa v. & nova, p. 60. (117) Sepius nom. D. Vilde
p. 142. Conf. illustr. Strahlenberg. p. 106, 167, 168, 169,
170. (118) de gentis ist. orig. c. 4. p. m. 383 seq. (119) Verbis
supra p. 23. 24. citatis. (120) In Histor. Suebiae Pragmat. que
1731 Holmie prodiit, cap. 2, § 13, seq.

Fenniae Regis Forrioti posteros, Atlantes dictos, primos arctoum hunc incoluisse orbem. Quibus cum consentit vastae eruditionis vir, & rerum antiquarum peritisimus, Reverendissimus Lincopensis um Episcopus, Dn. Doct. Ericus Benzelius, cujus verba hac de hypothesi sic audiunt (121): Men jag måste här hitta en ting / som den lärde Herr Leibnitz för 21 åhr sedan gaf mig tillfälle att räckia uppå / neml. at Sveriges inbyggare icke åro af en stam och härkomst / och förmödel. ej heller kommit samma väg in i uti landet / de första lärda varit de samma / som mi Finner och Lappar / de senare af samma ursprung med de Tyske / Danske &c. Ad hanc suam mentem probandam primam desumis rationem de aborigi- num Scandinavie & supervenientium Asianorum si- ve Odiniatorum linguarum diversitate (122); alteram de nominibus propriis locorum, qvæ apud Hi- storicos non sunt Svetheicæ originis. Tertia autem ejus ratio sic sonat: 3:o åro de Svenska ordens radi- ces, som nu hos ohjafnas/ i behåll i det Rinska språket/ hvaruppå och Adlesior Brenner gifvit mig en lista / och uti sitt bref af 716. den 7. Junii, samma mening bifaller. Nec dignatus est, apographum memo- ratæ, Collegii antiq. Holm. olim Adlesioris, b. E- liæ Brenneri epistolæ mihi transmittere, atqve lite- ris, Gothoburgi 1731 die 12 Apr. ad Maxime Reve- rendum & Ampliss. Dn. Professorem Björklund/ da- tis,

(121) Colleg. antiq. msr. l. 1. c. 5. § 9. (122) vid. verba ejus- supra p. 30.

tis, priscam suam sententiam, his præcipue verbis, confirmare. Migförfaller thet mycket sanningslikt/ at Finni åro aborigines Scandinaviae, och är thet osiridigt/ at lämningar af Finnska språket åro hela vägen från Caspiska havet til Finland. Permiacherne, veterum Biarmar (123), åro märkel finnar/ thet intiga och öfverbevisa theras ord och räkningsart. Bärre Swenske hafva sitt ursprung och stam från Chasgard, veterum Asgard, och kommo med sin ansörre Othino (Seculo antv æram Christianismi ultimo,) genom Tyskland &c. Literæ vero b. Adsectoris hæc sunt: Jag bifaller Herr Bibliothecariens mening, at aborigines Scandinaviae warit Finni & Lappones, och i Finnland först frottat sítte / sedan de dit från Aljen anländt / ehuruval der föga monumenter från så långa tider finnes/ emedan all literatur och skriftonst den tiden hos dem var obekant (124). Icke des mindre är wist at intet allenast månge radices antiquæ & deperditæ sermonis Svecani finnes än i dag igen i Finnska språket / utan och hela och oförändrade ord/ om man med litit derefter wille söka. Til at ögonstkenliggen visa det samma/ har jag uppsatt en lista på några här hos följande Finnska ord/ som fördom i Swen-

stan

(123) Conf. § 1. p. 15. & §. VI, p. 37. (124) Si runarum etas Sig-gur Othini tempora heic antewentit, ut nonnulli credunt (Verel, Runogr. c. 4. p. 16. Rudb. T. 1. c. 38. conf. T. 2. p. 164. aliisque), utique Fennis, ceu aboriginibus, illarum inventionem & usum adscribendum esse putaverim: licet res gestas illarum ope posteris non transmiserint.

skan warjt gångse och brukelige / men nu aldeles åro
kemne in desvetudinem, och i deras ställe merendels
Tycke ord antagne / som af hosfogade ordalista åt at
se. Hwiska intet på något sätt åro wrångde eller här
til dragne; utan som de fordom i Swenskan / och än-
nu i Finskan talas och utföras. De gamle Swenske
finnas ägen uti Sal. Verelii Indice, de Finske talas
ännu dagellgen af alla Finnar &c. Verba autem,
qvæ exempli causta produxit, sic jacent:

Lingua Finnonica. Prisca lingua Hodierna Svecan.
Sveogothica.

Alto (& Aldo)	Alda	Hafswåg.
Rauta	Raud	Järn eller Järn- malm.
Oris (vel simplici- ter Orti)	Ors	Stodhäst (rectius Bränst häst).
Man mårå	Landamære (125)	Landsgränsh.
Leipå & Leip	Lef	Bröd.
Leiki	Leik	Skient.
Aruk	Aurk	Kista
Valda	Valda	Wälde.
Waldamies	Valdsman	Öfwerhet
Urho (Utholinen)	Urugur	Manhaftig
Paita	Paita	Skiorta
Auri (vel Ayri)	Auri	Die
Puntari (rectius Pundari)	Handpundari	Bisman.
Ruma	Romur	Fuhl.
Liddå	Liotta	Slå

Mieka	Makir	Svörd
Märkä	Mær	Wåt.
Thrá	Tyr	Troll / Trollstott.
Píru	Pauran	Den Onde.
Hauka (& Hauf)	Haukur	Höf.
Kaupungi	Kaupung	Kiöpstad.
Kota	Kot	Xiten Koja.
Kuja	Kui	Gata som med

(folck eller gårdegård är stångd på både sidor.
 His paria sunt ea vocabula, qvæ in Historia IV. Evangelistarum, Gothorum prope Danubium habitantium Episcopi, Ulphilæ opera (126), Gothice in lucem edita, & Glossario Stiernhielmii Ulfila-Gothico, Fennica, vel saltem iis vicina, esse constat. Sed qvædam illorum partim in desvetudinem, partim vero in hodiernam Svetlicam linguam abivisse videntur. Inter ea Fennica vocabula, qvæ apud Sveogothos obsoluere, est particula jah/ qvæ ubiqve & semper, pro Svetlica og vel øf & hodierna och/in nominata Ulfilæ versione occurrit. Cetera autem a nobis observata, præmissis hodiernis Fennicis, hæc sunt: Finn. afana/Goth. ahana/ Luc. 3, 17, Svet. agnar. Finn. ainoa/ jongun ainoan/ Goth. ainohun / Marc. 6: 5. & 9; 8. Joh. 8: 15. Svet. någon. Finn. ainoa / Goth. ainamima / Luc. 4: 8. Svet. allena Finn. ainoa / Goth. ainaha / Luc. 7: 12. Svet. enda, Finn. git / Goth. aithei/

(126) In Mæsia circa Ann. Chr. 360. vid. Stiernhielmii pref. ad Ulfila versionem.

(127), Matth. 10: 35. 37. & 27: 56. Marc. 3: 35 & 7:
 10. & 15: 40. Luc. 2: 34. & 7: 12. 15. & 8: 20, 21. Lapp.
 åitea & ådna / Sveti moder Finn. arku / Goth.
 arka / Joh. 12: 6. Sveti. lista. Finn. arwio (conjectu-
 ra sive argumentum ex conjectura desumptum), Goth.
 arwio, Joh. 15: 25. Sveti. utan saak Finn. autuaž/
 autuat / Goth. audaga / Luc. 1: 45. audags / Luc. 7:
 23. & 14: 14, 15 & audagai (128). Luc. 6: 20 21, 22.
 Joh. 13: 17. Sveti. salig/ salige Fin. pilka / Goth.
 bilakand / bilailun / bilailan / bilailade / Marc.
 10: 34; & 15: 20. Luc. 14: 29. & 18: 32. Sveti. begabe-
 ba. Finn. leip/ in Gen. & Accusativo casu, leifwān/ &
 in constructione Pronominis nostri vel sui, leipām &
 leipāns/ Goth. hlaif/ hlaifs/ hlaibam & hlaibans/
 Math. 6: 11. Luc. 4: 3. 4. & 9: 13, 16 & 14: 15. Joh. 6:
 5, 7, 9, 33. 34, 35. & 13: 26. Anglosax. hlaf/ lifs/ Lapp.
 leabe & laipe/ Mslc. hlieb/ Vand. elieb/ Bohem. chleb/
 Polon. chlieb/ Sveti. bröd. Finn. lambat / Goth. lam-
 be / lamba / lambam / Math. 7: 15. & 9: 36. Joh. 10:
 passim. Sveti. fär. Finn. lohdutus/ Goth. lathonais/
 Luc.

(127) NB. Pater Gotb. vocatur & ibidem & alibi passim
 atta/ attia & athin/ unde Odin. Lapp. atkia
 (Schöff. Lapp. c. 15., p. 179.) aktie (Fexion. I. 3. c. 12.) atzie
 & åtze (Joh. Tornai Manual. Lapp.) Finn. iså/ quasi
 ihå ab åtze. Parentes vero Gotb. attauhun (Luc. 2. 27.)
 & Lapp. aitteg (vid. Torn. Mans. Lapp.) appellantur (128) Hine
 audagiand/Luc. 1. 48. beatum pradicare. In Sturl. Hist. Engl.
 c. 17. dices appellatur audius.

Luc. 2: 25. Svetb. tröst. Finn. paita/ Goth. paista/
 Math. 5: 40. paidom/ Marc. 6: 9. paidos/ Luc. 3: 11.
 & 9: 3. Svetb. liortel vel potius ssiorta Finn. thô/
 Goth. toia/ Joh. 8: 41. Svetb. gärning. Finn. teje tå-
 tå/ja hän teke / Goth. tarwei thata/jah tauist/ Math 8:
 9. Svetb. giðr ethet / och han giðr så. Hæc autem ibi-
 dem obvia in hodiernam Svethicam linguam dege-
 nerasse videntur; Finn ålä/ Ungarice elo/ vivere;
 Goth ala/gignere; unde alde/ ald/ stirps, ålder. Finn.
 armatta / Goth armat/ Matth. 9: 27. armahairtithas/
 Luc. 1: 72. Svetb. (ex be=arma/ barma/)förbarma. A
 Fennica voce armo/ gratia, derivantur qvoqve Go-
 thica verba armajon. Matth. 6: 1, 2, 3. & armahair-
 titha / Matth. 6: 4, & 9: 3. eleemosyna. Finn. au-
 ti sive autia / Goth. authidai/ Marc. 1: 3, 4. & 8: 4. Joh.
 6: 31. authidos / Luc. 5: 16. authidom / Luc. 1: 80.
 Svetb. öde. (129). Finn. kauppa / 2. plur. imperativi
 kaupoitkan/ Goth kaupoth/ Luc. 19: 13. Svetb. han-
 dler. Hinc facile sit köpä. Finn. kattila/Goth. katile/
 Marc. 7: 4. Svetb. kättel / köpparkar. Finn. mulda /
 Goth. mulda/ Marc. 6: 11. Luc. 9: 5. Svetb. mull. Finn.
 sama / Goth. samo / Matth. 5: 46, 47. & alibi passim,
 Suetb. samnia. Finn wartia/ Goth. wardians/ Math.
 27: 65 (Hinc wärt/ wärt nad/ wärda facile descen-
 dere

F 2

(129) *Antiqua enim diphthongus au/ bodie in lingua Svetb.*
effertur per ö; vid. Verel. not ad Rolfi Hist. p. 5. Hac ratio-
ne a Fenn. haut/ hauk/ kaup/ lauk / uant / Svetb. vo-
ges höt/ höe/ köp/ löt/ not derivantur

dere potest.) Svet. wacht. In profanis historiis etiam hæc , qvæ, præmissis Finnicis vocabulis , sequuntur, forte offendit: Finn. hauk sive haufa/ Goth. hauka/ Götrichs saga p. 1. Svet. hōf. Finn. kyntil. Goth. kyntil/ Rudb. b. p. 205. Svet. lius. Finn. kumpani / Goth. kompana/ Konunga vch Höfdinga strælse 3. Balkin / 20. werken/ p. m. 113. Verel. in Gotrici saga c. 29. p. 172. Svet. stallbroder. Finn. kaupia / Goth. kaupi/ Verel. not. ad Herv. p. 173. Svet. tilbiuda / venditare. Finn. merki/ Goth. merki/ Peringsköldii Sagubrott p. 10, 21, 22, 29, 30. Gotr. saga p. 195. Svet. teckn. Finn. tappa/ Goth. tapa/ Peringsköldii Sagubrot p. 19. Svet. dråpa. Finn. wal sit / Goth. walldit , Gotrici jaga Cap. 30. (p. 173) Svet. råda med. Sed sunt sexcenta ejusmodi qvæ, Finnicæ linguae gnaro, in vetere Sveogothica historia occurrere possunt.

§. VIII.

Fennos fuisse aborigines Svecorum etiam confirmare possunt reliquiæ gentis Fennicæ, qvæ non tantum in Svetchia , sed & in Norvegia & Dania, olim viguisse affirmantur. In Dania Fennos olim habitasse, atqve ab illis insulam Finniæ, qvæ pererram Fonia appellatur, denominationem suam acceptisse testatur Grotius (130). Norvegiæ Finmarkiam a Fennis incoli assertunt Buræus (131) & Mart. Zeil.

(130) Proœm. ad Chron. Norv. p. 8. Eadem insula in Rudb. Atl. T. I. p. 157. vocatur Finnonia. (131) Descr. Sv. p. m. 43.

Zeillerus (132) In Svetbia autem, præter multa nomina propria locorum, ut Finrödia / Finspång &c. non pauca Fennorum vestigia superesse constat. Scrito-finnos, i. e. Fennos, incoluisse Helsingiam testatur Ad. Bremensis (133). Pars Smalandiæ, Finlandia sive Finvidia, i. e. Fennorum Silva, olim Finnia dicta fuit (134). Johannes Magni (135) & Venerius (136) tradunt Svetbiæ Regem, Birgerum, Fennos ob exactiorum gravitatem A. C. 1316. aliis (1318), rebellantes redigisse ad obsequium, oppres-

so

(132) Descr. Danie p. 42. seq. Conf. Schef. Lapp. c. 6. p. 56.
 (133) De situ Dan. p. m. 61. in veteri scholio ad hunc locum etiam hec existant verba: Helsingaland est Scritofingo-
 rum regio. Helsingiam vero olim nomen generale fuisse &
 reliquas septentrionales provincias complexum esse testatur
 Barei Descr. Sp. p. m. 35. Heic tamen non de illis Fennis ser-
 mo est, qui tempore Regum Job. III. & Caroli IX. evo-
 cati e Finnia, ad excolenda loca deserta in Svetbia, inibi
 etiam alicubi habitant, sua vernacula adhuc utentes; ut
 ex corundem Regum diplomatis se colligere ait Cl. Dn. Al-
 root parte priore Dissert. de Gestricia, p. ultima. Petrus Sa-
 lanus in notis ad Egilli & Asm. hist. p. 88. videtur, quasi si
 ne erroris periculo, credidisse Fennos olim Vestro botniam quo-
 que tenuisse. Messenius (Scand. Illustr. T. X. p. 4.) histori-
 am Fennorum tradens, Dumbum, quem Anonymi Chronicum
 Finl. Fenniæ Regem vocat, Bothniæ occidentalis Regem fuis-
 se dicit. (134) Ol. Magn. l. 7. c. 12. (135) l. 20. c. 24. (136) Eu-
 pit. hist. Sv. l. 2. c. 6.

so Buggone, qvem sibi Regem creaverant. Hanc rebellionem Finvedis Smalandiae alias tribuere, & Buggonem Smalandiae Regem (137) vocari affirmant Cel. Rhyzelii hypomn. in Verelii Sveog. historiae Epitomen (138). Verum haec omnia clariora evadunt, si audiverimus supra laudati, Reverendissimi Episcopi, Doctoris Benzelli, quartam nobis adstipularem rationem, sic sonantem: 4. Finnes och länningar af Finnar ånnu i dag uti västra delen af Sverige. Ty thet som skiljer Dalarna och wester Bergslagen ifrå Norrie och en del af Bern eland bär ånnu namn af Finnmarken / och twiflar jag intet/ at Finaithe (139) / som Jornandes de R. G. c. 3 nemner och sätter uti Scandia , åro desse uti hederna bosende Finnar. Och hwad wil man säga / den södersta delen af Sverige bär ånnu namn af Finnarne / neml. i Finnreeds (det är i Finnraas skog / ty wed är skog på gammal Swenska / hvaraf Norveden / Norska skogen / Tweden / skogen som delar Westergötland och Sverige /) Hårad i Småland / som fördom af dem som skrefre på latin kallades Finlandia ; sålunda kallar Johannes Magni p. 659. Buggonem, som åhr 1318. gjorde Smålänningarnе uprotiske emot sin Konung / Regem Finlandiae , och vetus appendix ad Saxonem Gramm. in monumentis nostris 151. säger

(137) Sic etiam facit Ericus Olai l. 4. p. 203. (138) p. 274.
 (139) Soithi est sira. V. U'sle versf. Marc. 1: 6. Vox Finhithi/i.
 e Finheden exstat in Lepide runico Forsbedensi Smolandiae.
 Dijkman p. 127.

ger at Konung Birger reste ifrå Skåne til Nyköping
 igenom Finland och Östergötland. Skulle altså efter
 denne lagen / hvilken iag doch allenast problematice
 framgifwer/ de senare colonier vara hit komme genom
 Pontum Euxinum, Donau strömen opföre Tystland/
 som förr förmält är. Men den äldsta igenom Volga,
 Muscovie, Finland ochå här på Upland. Jag syr-
 kes så intekit mer här uti/ som ifrå Finland ända til
 Mare Caspium finnes lämningar af det Finnska språket
 (140)/ hvilket de ur Ryssland återkomne Svenska
 fångar till öfverflöd weta at betyga. Och berät-
 tar gamla Rijks Drotzen Gref Per Brahe i sine hand-
 lingar af årt 1639/ at vid Novam Semblam och
 Smogediam (141) finnas de som brukta Finnska språket/
 liggiandes det der til sig hålla före / at Finnarna och
 Lapparne derifrå hafiva sitt utsprung / hvilket bör så
 förstås / at the ther bodt / förr de kommit til then ort/
 som wi nu kalla Finland. Eandem quoq; sententiam
 jam dudum orbi literato persuasissle videtur Mi-
 crælius (142), cuius etiam hæc sunt verba. Ich weis
 wol/ das etliche mit mir hierinnen nicht werden eins
 seyn/ und nicht zugeben wollen / das die Schweden/
 Gothen/ und Dånen/ von unsren Pomerischen/ und
 nechsten vñern ab/ erstlich in Schweden/ und Dåne-
 mark

(140) Conf. supra §. VI. b. e. (141) Samojeda Finnice vi-
 decitur esse originis, quasi Suomijätti/ i. e. Fennus reliquit,
 scil. incolas in illa regione. vid. Vex. l. 2. c. 8. (142) l. 1. p.
 45. seqq. in Zeill. Dan. Descr. p. 66, 67.

marck/ gekommen seyn: aber die anderer Meinung
 seyn / wil ich freundlich gebeten haben/ sie wollen
 mir anzeigen / was sie dann vermehn / wie die
 Schweden/ Gothen/ und Dannemärcker / in ihre lan-
 de mögen gekommen seyn. Zu land? aber das gan-
 ge land/ dadurch sie hätten müssen hinein gehen/ ist
 alssofort mit den Riphischen/ Sarmatischen völckern
 beset worden. Ja es ist zu jederzeit die Ostseite des
 Boddischen Sees von den Finnen bewohnt worden;
 welche schon zu Taciti zeiten nichts Deutsches an sich
 gehabt/ und noch heutiges tags haben sie gar eine an-
 dere rede/ als die Schweden/ &c. der Schweden a-
 ber / der Gothen/ und Dannemärcker Sprach nei-
 get sich zu der alten Celtischen/ oder Deutschen art zu
 reden. Haben sie dann durch die mittägige/ Sarmati-
 sche/ und Finnische Völcker sich vor zeiten durchgedrun-
 gen/ und haben sie mit Weib und Kind / die in sol-
 cher Wanderschaft der nationen müssen mitgeführt
 werden/ über den Boddischen See hin/ durch der Lap-
 pen land/ in diesen ihren ort/ da sie jetzt wohnen/
 sich begeben? & similia plura, qvæ ibi occurunt.

§ IX.

O Pinioni nostræ, qvam de Fennorum antiquita-
 te fovemus, ultimo robur addit saga^{issimus} hoc
 tempore Historicus, Nobilissimus Dn. Vilde docens
 Gothos, in toto fere orbe clarissimos. Fennicæ fuis-
 te propaginis (143), licet successu temporis Svethi-
 ce

(143) p. 148, 152, 162, & passim. Gothorum lingua^m &
 hec in septentrione & in Mæsia Fennicis vocibus admixtam
 fuisse vidimus supra.

ce loqui cœperint. Huc accedit, quod antiquitatum Celeberrimi interpretes, saepius laudatus Reverendissimus Dn. Episcopus, Doctor Ericus Benzelius (144), Hornius, Helmoldus (145), ill. D. Strahlenberg (146), ceterique probati Scriptores (147) Hunnos (148) statuant fuisse Fennos. Sed Longobardos, quos Historici (149) Vinilos, i.e. Fennos, ut supra (150) monstravi, antea vocatos fuisse afferunt, ex Fennica stirpe originem traxisse sequentia rhytmicu-jusdam, quem Rex illorum ad Cæsarem Carolum Magnum scripsisse perhibetur (151), verba manife-ste arguunt: *De nefnde sig Winnelender iak sige land/ Eftter Ebbe hwiſten kem af Wendelbo land.* &c. Suppeterent nobis adhuc quædam, quæ numerum argumentorum nostrorum augerent, sed paginarum angustia & materiæ amplitudo, nullum inventura finem, calamo meo finem injungunt.

G

§. X,

- (144) Coll. Antiq. MSCR. l. 2. c. 4. (145) Adducti loco cit.
 (146) p. 34. Conf. p. 60, 61 (147) Teste Salano in notis ad Egill.
 & Asm. Hist. p. 88. (148) NB. Fenni equos vel potius equu-leos hunnu / & lupos hunningashen vocant. Hinc mibi
 orta suspicio Hunnos, qui dicuntur fuisse boni equites a Fenn.
 hunnu suum accepisse nomen, & a Svecis vocatos fuisse
 wargar. (149) Warnefridus l. 1. IX, Cosm. Munst. p. 864.
 aliisque. Schroderus Fennos aperte vocat Longobardos &
 Burgundos in Joh. Magni l. 15. c. 29. Finvidiam vero, quæ olim
 Finnia & Finlandia audivit, genuinam illorum patriam fuisse
 docet Cl. Lindabl. Diff. de Smol. p. 18. (150) p. 14. (151) Strelow
 in Chron. Guitiland. p. m. 104.

His itaque, talibusque aliis argumentis, usque
dum rationum pondere vincamur, persuasi con-
ciudimus Fennos genuinorum Scytharum esse pro-
lem & antiquissimos, ut totius Scandinaviae, ita &
nostrae Borea-Fenniae habitatores. Sed heic se alia
ardua offert quæstio: quoniam tempore Svethecia
colonia Alandiam (152) & alias insulare parochias occu-
paverit? Perhibent equidem Historici nonnullos Sve-
thie Reges, ut Alfurum (153), Ivarum Widfadni
(154), Ericum Emundi filium (155) & Ericum Victo-
riosum (156), suis temporibus, etiam Fennici imperii
habenas tenuisse. Sed num illi coloniam aliquam
huc miserint, non in propatulo est. Helsingios au-
tem, dum suos habuere Reges, adversus Finnes
(157), Cajanos (158), Careliosque (159) atrocissima
ges-

(152) Heic veterum Biarmiam & selem Fenni. Idoli Ju-
mala / in parochia Jomala / fuisse statuit Petr. Vång/
in Hist. Eccles. l. 6. c. 9. j. 1. (153) Vid. Peringsk. 6. At-
tart. i. L. Puffend. Hist. Sv. p. 41. & 42. innuit etiam tem-
poribus Regum Svetbie, Valandi & Agneri Fennos Svecis pa-
raisse, referens nominatis Reges coegisse Fennos redire ad obse-
quium. (154) Herv. hist. c. 21. Sturl. c. 45. Nobiliss. Dn. Vilde,
p. 195. Spectatiss. Attarrii Dicasterii Abboensis Dn. Pet. Óian
Mscr. in vita Regis Ivari Widfadni. (155) Sturl. Hist. Ingl.
parte 7. c. 81. p. m. 485. Peringsk. Mon. Uppl. p. 296. (156) Loccen.
de Regg. Sv. p. 52, (157) An heic Alani & ceteri insulani;
Svetheco idiomate utentes, intelligi possit, alii dicant. De pre-
lio S. Olai, Norv. Regis, in Sotapluur/ i.e. ni fallit, in Alan-
dia, & Finnia videsis hist. Tigr. p. m. 377. & 381. Ros-
tinga saga p. 22, 24. (158) Ericum XI. novos colonos e Sve-

gesisse bella, atque in eorum, sedibus suis expulsorum, locum suas deduxisse colonias, veteres historias testari affirmat Buræus (160); quare ex illis Svecos nostrates derivare forte non admodum absurdum esset. Ut ut sit, interim tamen Fennos ea ipsa Borea-fenniæ loca, quæ jam Sveci incolunt, primos olim tenuisse, sed frequentibus incursionibus hostium, & quidem multo ante tempora Regis Eri- ci Sancti, fatigatos cessisse insulas illas advenientibus Svecis, atque tandem pacem cum illis pepegisse, veritati videtur esse congruum.

§ XI.

ATQUE ita gentis Borea-fennicæ antiquitate, pro viribus, examinata, iam primordia urbium Borea-fenniæ investiganda occurunt. Sæpiissime laudatus gloriæ nostræ Vindex, Maxime Reverendus atque Celeberrimus Doctor & Professor, Dn. Dan. Juslenius olim (161) Aboæ, cuius occidentalem partem ad Borea-fenniam pertinere supra (162) dixi-

G 2

mus,

thisia, in locum occisorum ab exercitu Birgeri Jerl, qui Tavastios subjugaturus & conversurus, suas ibi reliquit naves, in Cajanam transportasse docet Mÿsen. Scond. Illustr. T. X. p. 9. (159) Num in Carelia Sverbica colonia inveniatur, non novi; sed de Nylandia, que ita a novis supervenientibus colonis dicuntur, hie sermonem esse, epagina Autoris 61, dispalescit. Sub Erico Sancto, Rege Svec. coloniam 240 circiter hominum e Gestricia & Helsingia in Nylandiam missam esse tradit Cl. Dn. Alrot in Dissert. de Gestri. part. post p. 4. (160) Descr. Sv. p. m. 36. conf. Paul. Gotb. l. I. p. 84. (161) In eruditissima sua Dissertat. de Aboæ vetere & nova, c. 2. §. 2. seq. (162) p. 8. n. 10.

mus, fundationem ad prima tempora, qvibus terra nostra habitari cœpit, pro ea, qua pollet, perspicacia, referre conatus est, qvo ejus notitiæ cupidos missos habere volo. Urbs Raumo (163) ob ignota, ut puto, fundationis initia, cum Aboa de antiquitate certare videtur. Gratiaëvallis Svethiæ Regem, Christophorum Bavaram, suum agnoscit fundatorem. Quamprimum enim, ejus opera, Cœnobium Gratiaëvallense, Nådendal (164), quod A. Ch. 1400, in parochiæ Masko pago Karinkylä (165), dein, 1413, in ejusdem parochiæ villa Steenberg & postea, 1441, in parochiæ Bierno villa Helgo exstrui coepit, tandem, 1443, in parochiæ Resö pago Åhlis/ ceu loco prioribus commodiore, ædificatum fuit; mox etiam, in coenobitarum gratiam, civitatem ibidem construendam curavit nominatus b. m. Rex (166). Neo-
sta-

(163) Raumia Fenn. fretum est. A Raumo, aliter Romur (vid. Torf. Ser. Regg. p. 251. Peringsk. 8. Uttartal / 7 L.), qui inter antiquissimos septentrionis nostri Reges, e stirpe Attingica oriundos, septimus salutatur, denominata est provincia Norvegia Raumarskia (Romariket). Sinum autem Bothnicum Anonymus Autor Chron. Finl. vocat mare Raumo. Vid. Celeb. Nettelb. Bibl. Sv. p. m. 96, 113. (164) Ita dictum, quia cœnobitarum ibi latitantium operibus superer gationis & sepe sine mente precibus, Dei gratiam, remissionem peccatorum aliis, opes suas illis donantibus, contingere falso sibi persuasere olim plurimi. Laur. Paul. I. 1. c. 27. Örnhielm His. Eccl. I, 21. 35. (165) Messen. Scand. illustr. I. x. p. 18. (166) Ut bina ejus testantur literæ, quas indefessi antiquitatum Indagatoris & In-

stadii autem conditor est gloriös. m. Rex, Gustavus Adolphus (167); qui, qvum ipse præsens in parœciae Nykörckienis pago Mennåis/ ubi singulis diebus Sabbati nundinas olim celebratas fuisse perhibent, variarum rerum vim venalem, esse animadverteret civitatem ibi exstrui voluit; sed accolarum precibus motus, eam, per literas d. 19 Apr. 167 datas, in ejusdem parœciae pago Måchåls/ ceu loco ob viciam maris aptiore, ædificari jussit.

§. XII.

Cui clarior nonnihil ex scriptis Historicorum lux adfulsit, is ignorare non potest Fennos olim suis gavisos fuisse (168) Regibus; sed ubi illorum sedes fuerint, non pariter liquet. Si Boreæ-fenniæ nostræ parochia & territorium Masko sic a Melecho, ut suscipi catus est Rudbeckius (169), cognominaretur, utique ibidem vel ejus, vel salem ejus nepotum sedem qværere conveniret. Typhonem in parochia Töftala / & aliquem eximium ex Varegis, in nominatæ parochiæ parte Waresalo (170), habitasse ipsa nomina arguere videntur. Circumfertur qvoque ore vulgi prædium Regium Saris in Wirmo, qvod hodie

terpretis, Amplissimi & Celeberrimi Domini Professoris, M. Algothi Scarin summe humanitati acceptas refero. (167) Vid. Lepi orat. de Neost (168) Conf. supra §5. (169) Supra p. 23. (170) Magnifica Deorum, Regumque atria olim vocata esse dicuntur Sal. Hinc mihi suspicio nata Töftala dici quasi Typhons Sal/ & Waresalo quasi Wargars Sal. Öhdensaari / quasi Odini sedes, in parochia Masko jacet.

die tenet Illustris & Generosissimus Baro & Generalis Major, Dn. Petrus Philippus Örnstedt / Regum nostrorum sedem olim fuisse ; atque seaventia villarum nomina , Kochi / Coquus ; Härkä / Taurus ; Kana / Gallina ; Wasik / Vitulus ; Hücki / Hircus ; Rieska / Lac ; Karhu / Ursus ; Kettu / Vulpes &c. a peculiaribus & quotidianis fere expensis, in regios usus conferendis, suam trahere originem (171). Sunt denique, qui dicant (172) Aboam & Raumo, ubi in campo Stalliketo / regium stabulum fuisse tradunt, olim fuisse Regias. Verum hæc omnia, quod ingenue fatendum, nudis nituntur conjecturis, Interim tamen sedes Regum nostrorum, ubi cunque illæ fuerint, non vulgares extitisse vel unicum illud Biarmiæ Regis atrium evincit, quod commemoratur centum habuisse januas, paribus intervallis ab invicem distantes, quorum singula inter centum homines ordine sedere possent, (173).

§. XIII.

A Tria Regum, & alia loca, ubi profano Deorum cultui nostri vacavere majores, proscripta religione paganica, plerumque in sacra Christiana

&

(171) Conf. Cornel. in vita Temist. c. 10. 3. (172) Maxime Reverendus & Celeberrimus Doctor & Professor, Dn. Dan. Juslenius in Aboæ vet. & n. c. 2. §. 7 Autor Chron. Fen. in Cel. Nettelb. Bibl. Sv. parte. 1. p. m. 112. (173) Heraudis Hisp. c. X. p. 45.

& Monasteria, ut omnis idololatriæ memoria eo
facilius periret, conversa esse, templis vicinæ arbo-
res (174) & fontes vel arnes, qui victimis abluen-
dis inservire potuere, innuere videntur. Papæ Gre-
gorii IX literæ, Perussi i i Kal. Febr. MCCXXVIII
datæ, aliquot lucos, sacris gentilium dicatos, Epi-
scopo Aboënsi cessisse dicunt (175); sed certum demon-
strare locum, ubi illi olim extiterint, vix ulli, nisi
fortassis cui lyncei sunt oculi, integrum esse putave-
rim. Evidem in parochia Masslo locum quemdam,
idololatriæ olim consecratum fuisse certum est,
quem, itemque medietatem insulæ Taipalæ, IV Ab. E-
pisc. Thomas, per literas A. Ch. MCCXXXIV, apud
Nousis datas, Capellano suo donavit (176): sed
num is fuerit prope templum Massloense alicubi, vel
in Karinkylå (177), ubi cœnobii Gratiae vallen-
sis, cœmeterii muro circumdati rudera conspicuntur,
vel in villa Stenberg/ ubi cœnobium Gratiae vallen-
sis quoq[ue] exstrei ceptum est, vel alibi, non liquet. Aboa
verlus urbem Raumo proficentibus, prope parœ-
ciæ Nousis pagum Nummis/2 miliaria Aboa distan-
tem, ad sinistram jacet collis Hjädenkangar / i. e.
Deo-

(174) *Arbores enim aris idolorum, in quibus extra parietes
templorum, in parte boreali vel australi, ultime combure-
bantur, confines fuisse docet Cl. Eenberg de Antiq. Uof. p. m.
109. Conf. Deut. 16: 21. (175) Doct. Spegels Kristi-
bewijs til Kyrklohist. p. 158. (176) vid. ibidem. p. 159. (177)
Conf. supra §. XI.*

Deorum silvestrium collis; ad dextram autem ibidem, non procul a via, est tons, Härkä-lähde dictus, & lucus populis (178) grandioribus, Fenn. Hitenhästvat vocatis, consitus. Non procul a templo Wirmoënsium, in pagi Wihtenmäki agro eminent quoque populi nonnullæ, quas superstitione vulgi religio, a totali excidio, huc usque liberavit (179). Sed plura, quæ supeterent, heic persequi tum materiæ amplitudo, tum proposita brevitas & curta rei domesticæ supellex prohibit. Quare jam claudimus rivos, atque opellam hanc tibi, Benevole Lector, ita commendamus, ut errata & nœvos nobis benigne condones, & ea, quæ ad ulteriore præsentis materiæ illustrationem & correctionem facere videris, benigne nobiscum communicare non dedigneris: nam sustinemus testari nulli sententiæ nos adeo pertinaciter inhæsuros fore, ut melioribus argumentis evicti in aliam transire reculemus. *et que ita vela bic contrahere coacti, bumilimas dicimus Deo immortalis gratias.*

(178) Populos aliis arboribus sacratores fuisse putarunt veteres passim. vid. Rudb. a. p. 543. (179) Conf. Exod. 34: 13. Deut. 12: 2, 3. 2. Chron. 14: 3.

Charissime Frater.

Finniam laudas. Te laudet Finnia rursum,
Laudet & amplificet munere multijugo!

Ut animo quam calamo prolixiore optat
Gregorius Hallenius.